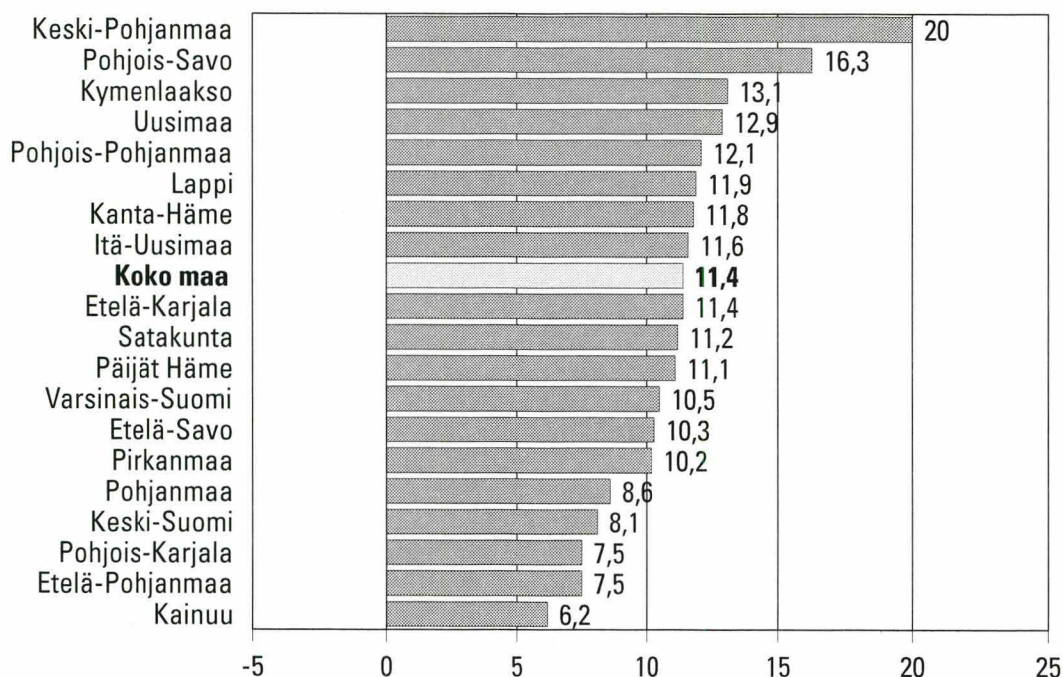

Kuluttajabarometri maakunnittain

2002, 3. neljännes

Kuluttajien luottamusindikaattori maakunnittain, 3. neljännes 2002

Itä-Uudenmaan, Keski-Pohjanmaan, Kainuun ja erityisesti Ahvenanmaan luvut eivät ole haastattelujen pienen määrän takia yhtä luotettavia kuin muiden maakuntien luvut.

Ahvenanmaan lukuja ei esitetä maakuntatarkastelussa erikseen tulosten suuren satunnaisvaihtelun vuoksi. Koko maan lukuihin Ahvenanmaan luvut kuitenkin sisältyvät.

Saadut haastattelut maakunnittain 3. neljännes 2002

Uusimaa	1 212	Keski-Suomi	266
Varsinais-Suomi	440	Etelä-Pohjanmaa	185
Satakunta	228	Pohjanmaa	174
Kanta-Häme	172	Keski-Pohjanmaa	71
Pirkanmaa	436	Pohjois-Pohjanmaa	336
Päijät-Häme	181	Kainuu	84
Kymenlaakso	162	Lappi	166
Etelä-Karjala	129	Itä-Uusimaa	79
Etelä-Savo	142	Ahvenanmaa	23
Pohjois-Savo	233		
Pohjois-Karjala	156	Yhteensä	4 875

Sisällys

	Sivu
Katsaus	4
Tutkimusmenetelmä	9

Kuviot

1. Suomen taloudellinen tilanne nyt vs. 12 kk sitten	10
2. Suomen taloudellinen tilanne 12 kk kuluttua vs. nyt	11
3. Työttömien määrä 12 kk kuluttua nykyhetkeen verrattuna	12
4. Kuluttajahinnat nyt verrattuna 12 kk sitten	13
5. Kuluttajahinnat: muutos seuraavien 12 kk aikana	14
6. Oman talouden tilanne nyt verrattuna 12 kk sitten	15
7. Oman talouden tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	16
8. Ajankohdan edullisuus suurempiin hankintoihin	17
9. Aikooko talous hankkia omistusasunnon seuraavien 12 kk aikana	18
10. Aikooko talous hankkia henkilöauton seuraavien 6 kk aikana	19
11. Ostoaikomukset erässä kulutusryhmissä seuraavien 6 kk aikana, maakunnittain	20
12. Millainen ajankohta on säästämisen kannalta	21
13. Miten todennäköisesti talous säästää seuraavien 12 kk aikana	22
14. Millainen ajankohta on luotonoton kannalta	23
15. Aikooko talous ottaa luottoa seuraavien 12 kk aikana	24
16. Kotitalouden rahatilanne	25
17. Rahankäyttö kestotavaroihin	26

Katsaus

Suomen talouskehitys

Mennyt vuosi (kuvio 1, sivu 10)

Kuviosta 1 käy ilmi miten kuluttajat ovat arvioineet Suomen talouskehitystä. Mittarina käytetään kuluttajien vastauksista johdettua saldolukua. Saldoluvun laskentaperiaate on esitetty sivulla 9.

Vuosina 1997–2000 kuluttajien arviot maan talouskehityksestä olivat melko myönteisiä. Vuonna 2001 arviot huononivat ja saldoluku kääntyi miinukselle. Tänä vuonna saldoluku on vaihdellut nollan molemmin puolin. Kolmannella neljänneksellä saldoluku oli -4,3. Väestöryhmistä vain opiskelijat ja 15–24-vuotiaat (+3) katsoivat maan talouden hieman parantuneen. Muut väestöryhmät arvioivat sen huonontuneen. Heikoimpana kehitystä pitivät maatalousyrittäjät (-15) ja 65–74-vuotiaat (-11). Maakunnista pessimistisimpiä olivat Itä-Uudenmaan (-11) ja Kainuun (-9) kotitaloudet.

Tuleva vuosi (kuvio 2, sivu 11)

Pitkään vallinnut kuluttajien optimismi Suomen talouden tulevasta kehityksestä kääntyi vuonna 2001 miinukselle. Vuoden 2002 aikana odotukset ovat hieman parantuneet. Kolmannella neljänneksellä talousodotuksia kuvaava pisteluku oli +1,8. Joka toinen ennusti Suomen talouden olevan vuoden kuluttua ennallaan. Paranemista ennusti joka neljäs ja huononemista joka viides. Väestöryhmistä alle 45-vuotiaat arvioivat talouden paranevan, yli 45-vuotiaat huononevan. Palkansajataloudet olivat arvioissaan yrittäjätaustaisia talouksia optimistisempia. Maakunnista toiveikkain oli Itä-Uusimaa (+10). Pessimistisimpiä olivat Pohjanmaa ja Etelä-Pohjanmaa (-4).

Työttömyys (kuvio 3, sivu 12)

Talouskehityksen hidastuminen on synkistänyt kuluttajien työttömyysodotuksia vuodesta 2001 lähtien. Tätä ennen kuluttajat olivat arvioineet usean vuoden ajan, että työttömyys vähenee. Vuoden 2002 kolmannella neljänneksellä työttömyysodotusten saldoluku oli +5,6. Työttömyyden kasvua ennusti joka kolmas, vähenemistä joka neljäs. Neljä kymmenestä arveli työttömyyden pysyvän ennallaan. Väestöryhmistä vain 15–24-vuotiaat (-10) ja opiskelijat (-9) uskoivat työttömien määrän vähenevän seuraavana vuonna. Muita synkempää työttömyyskehitystä ennustivat väestöryhmistä maatalousyrittäjät (+19), muut yrittäjät (+12) ja eläkeläiset (+11) sekä maakunnista Etelä-Pohjanmaa (+10) ja Pirkanmaa (+9).

Kuluttajahinnat

Mennyt vuosi (kuvio 4, sivu 13)

Kuluttajabarometrillä tutkitaan myös miten suomalaiset seuraavat kuluttajahintojen muutoksia. Haastateltavia pyydetään arvioimaan kuinka monta prosenttia kuluttajahinnat ovat muuttuneet viimeisen vuoden aikana. Hintojen vuosimuutokseksi arvioitiin vuoden 2002

kolmannella neljänneksellä +3,2 prosenttia. Kuluttajahintaindeksillä mitattu hintojen vuosimuutos samana aikana oli +1,4 prosenttia.

Tuleva vuosi (kuvio 5, sivu 14)

Kuluttajia pyydetään myös arvioimaan kuinka monta prosenttia hinnat tulevat seuraavan vuoden aikana muuttumaan. Hintojen odotettiin nousevan seuraavan vuoden aikana +1,7 prosenttia.

Oman talouden kehitys

Mennyt vuosi (kuvio 6, sivu 15)

Kotitaloudet ovat arvioineet taloutensa parantuneen vuodesta 1996 lähtien. Kotitalouksien oman talouden kohentuminen on tänä vuonna kuluttajien mielestä hidastunut. Vuoden 2002 kolmannella neljänneksellä saldoluku oli +5,3. Väestöryhmistä tyytyväisimpiä olivat ylempät toimihenkilöt (+16). Huonoimmaksi taloutensa kehityksen arvioivat työttömät (-21), omaa kotitaloutta hoitavat (-10) ja eläkeläiset (-4). Maakunnista Kainuun (-6) ja Lapin (-2) kotitaloudet arvioivat taloutensa hieman huonontuneen, muut parantuneen.

Tuleva vuosi (kuvio 7, sivu 16)

Kuluttajien odotukset oman taloutensa tulevasta kehityksestä ovat olleet jo pitkän aikaa myönteisiä. Vuoden 2002 kolmannella neljänneksellä kuusi kotitaloutta kymmenestä arveli taloutensa olevan ennallaan vuoden kuluttua. Joka neljäs odotti sen paranevan ja yksi kymmenestä huononevan. Talousodotuksia mittaava saldoluku oli +9,7. Väestöryhmistä maatalousyrittäjät ja eläkeläiset (-1) arvelivat taloutensa olevan suunnilleen ennallaan. Muut väestöryhmät odottivat taloutensa selvästi paranevan. Eri alueilla luottamusta oli eniten Etelä-Savossa (+14), vähiten Etelä-Pohjanmaalla (+5).

Ostamisen edullisuus (kuvio 8, sivu 17)

Ostamisen edullisuutta mittaavan osoittimen arvo laski vuoden vaihteessa toistakymmentä pistettä nollan tuntumaan. Kolmannella neljänneksellä saldoluku nousi pistelukuun +5,7. Väestöryhmistä ylempät toimihenkilöt (+16) arvioivat asiaa myönteisimmin. Kriittisimpiä olivat opiskelijat (-2) ja työttömät (+0). Eri alueista myönteisimpiä oltiin Keski-Pohjanmaalta (+21) kriittisimpiä Kymenlaaksossa ja Lapissa (-4).

Rahatilanne, rahankäyttö kestotavaroihin (kuviot 16–17, sivut 25–26)

Kotitalouksien rahatilanne on parantunut kuuden vuoden ajan. Saldoluku oli vuoden 2002 kolmannella neljänneksellä +27,8. Kotitaloudet kuvasivat rahatilannettaan heinä-syyskuussa seuraavasti: "velkaannuimme": 2,1 %, "käytimme säästöjä kulutukseen": 3,6 %, "rahat riittivät nipin napin": 36,5 %, "pystyimme säästämään hieman": 50 % ja "pystyimme säästämään paljon": 6,7 % kotitalouksista.

Kotitalouksia pyydetään myös arvioimaan kuinka paljon he käyttävät rahaa kestotavaroihin seuraavan vuoden aikana verrattuna edelliseen vuoteen. Rahankäyttöä kuvaava saldoluku oli -7.

Kuluttajien luottamusindikaattori (CCI) ja sen osatekijät saldoluokina maakunnittain, 3. neljännes 2002

Maakunta	Oma talous, tuleva 12 kk	Säästämismahdollisuudet, tuleva 12 kk	Suomen talous, tuleva 12 kk	Työttömien määrä, tuleva 12 kk	Luottamus-indikaattori (CCI)
Koko maa	9,7	39,7	1,8	5,6	11,4
Uusimaa	11,7	45,4	1,4	6,8	12,9
Varsinais-Suomi	9,8	40,9	-0,5	8,2	10,5
Satakunta	10,3	36,4	4,1	6,1	11,2
Kanta-Häme	6,6	35,8	3,2	-1,4	11,8
Pirkanmaa	9,0	39,1	2,0	9,3	10,2
Päijät-Häme	8,8	36,0	3,4	3,7	11,1
Kymenlaakso	7,2	41,7	6,1	2,5	13,1
Etelä-Karjala	7,5	36,2	6,6	4,6	11,4
Etelä-Savo	13,8	35,6	-2,4	5,8	10,3
Pohjois-Savo	10,0	46,7	7,5	-0,8	16,3
Pohjois-Karjala	7,6	24,3	-1,5	0,3	7,5
Keski-Suomi	6,3	29,8	3,4	7,3	8,1
Etelä-Pohjanmaa	5,1	38,3	-3,7	9,7	7,5
Pohjanmaa	5,8	36,3	-3,6	4,3	8,6
Keski-Pohjanmaa	12,1	59,6	6,6	-1,8	20,0
Pohjois-Pohjanmaa	11,6	42,7	1,0	7,0	12,1
Kainuu	9,5	15,6	2,3	2,6	6,2
Lappi	11,1	37,9	0,3	1,6	11,9
Itä-Uusimaa	10,6	31,8	10,2	6,3	11,6

Itä-Uudenmaan, Kainuun, Keski-Pohjanmaan ja erityisesti Ahvenanmaan luvut eivät ole haastattelujen pienen määrän takia yhtä luotettavia kuin muiden maakuntien luvut. Ahvenanmaan lukuja ei esitetä niiden suuren satunnaisvaihtelun vuoksi.

Kuluttajien luottamusindikaattori (CCI) ja sen osatekijät saldoluokina väestöryhmittäin, 3. neljännes 2002

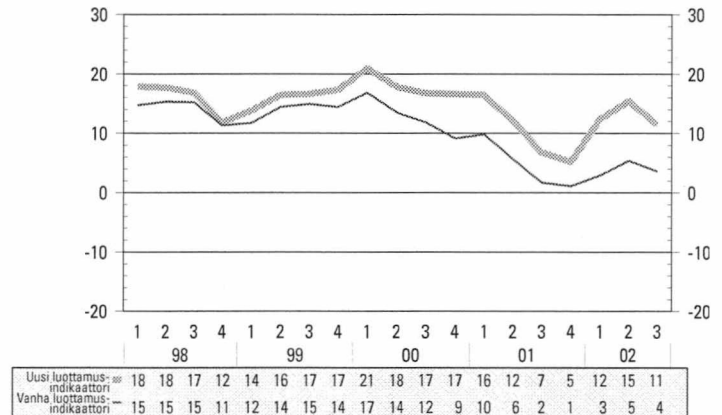
Väestöryhmä	Oma talous, tuleva 12 kk	Säästämismahdollisuudet, tuleva 12 kk	Suomen talous, tuleva 12 kk	Työttömien määrä, tuleva 12 kk	Luottamus-indikaattori (CCI)
Miehet	12,2	43,1	4,3	5,9	13,4
Naiset	7,2	36,7	-0,6	5,2	9,5
15-24 -vuotiaat	16,8	23,2	8,9	-9,7	14,6
25-34 -vuotiaat	18,9	53,3	8,3	-0,2	20,2
35-44 -vuotiaat	13,9	54,0	1,1	9,5	14,9
45-54 -vuotiaat	6,4	53,1	-2,6	12,4	11,1
55-64 -vuotiaat	0,4	35,4	-1,8	9,5	6,1
65-74 -vuotiaat	-2,3	12,8	-3,6	11,6	-1,2
Perusasteen koulutus	7,1	23,5	1,4	4,3	6,9
Keskiasteen koulutus	11,3	38,9	1,6	5,9	11,5
Korkea-asteen koulutus	10,9	62,6	2,8	6,8	17,4
Pääkaupunkiseutu	13,1	44,5	1,7	6,4	13,2
Muu Etelä-Suomi	7,9	40,3	3,7	4,2	11,9
Länsi-Suomi	8,4	38,5	0,9	7,5	10,1
Itä-Suomi	10,2	37,0	2,3	1,4	12,1
Pohjois-Suomi	11,2	37,3	0,9	4,8	11,1
Maatalousyrittäjät	-0,9	47,8	-7,0	19,4	5,1
Muut yrittäjät	14,7	57,2	-1,6	12,0	14,6
Ylemmät toimihenkilöt	12,1	69,5	5,8	8,1	19,8
Alemmät toimihenkilöt	9,2	58,4	0,1	5,1	15,7
Työntekijät	10,1	53,5	0,7	5,8	14,6
Työttömät	17,6	-7,6	-0,6	6,9	0,6
Opiskelijat	17,9	10,1	10,5	-9,3	11,9
Eläkeläiset	-1,5	16,7	-2,2	11,0	0,5
Omaa kotitaloutta hoitavat yms.	15,1	45,3	4,1	2,3	15,5
Yksinasuvat	10,5	23,0	-0,4	6,5	6,7
Lapsiperheet	12,6	57,5	3,1	4,5	17,2
Muut (aikuis)taloudet	6,9	44,9	1,7	6,0	11,8
Alin tuloneljännes	8,7	-8,4	-1,6	8,6	-2,5
2. alin tuloneljännes	9,5	39,3	-1,5	6,1	10,3
2. ylin tuloneljännes	10,5	61,8	3,2	4,9	17,6
Ylin tuloneljännes	10,9	75,2	5,7	5,0	21,7
Tulot tuntemattomat	5,1	30,8	0,7	2,2	8,6
Kaikki yhteensä	9,7	39,7	1,8	5,6	11,4

Kuluttajien luottamusindikaattori

(kuvio etukannessa ja taulukko sivulla 5)

Kuluttajien luottamusindikaattorin laskentaperiaate on esitetty sivulla 9. Luottamusindikaattorin arvo oli vuoden 2002 kolmannella neljänneksellä +11,4. Mielialat olivat muita alueita luottavaisemmat Keski-Pohjanmaalla (+20) ja Pohjois-Savossa (+16). Kainuussa (+6), Etelä-Pohjanmaalla ja Pohjois-Karjalassa (+7) talusluottamusta oli maakunnista vähiten. Väestöryhmistä luottamusta oli eniten ylemmillä toimihenkilöillä (+20), vähiten eläkeläisillä ja työttömillä (+1).

Kuluttajien luottamusindikaattori vv. 1998–2002

Vuosineljännes ja indikaattorin pisteluku

Ostoaikomukset

Ostoaikomukset koskevat yleensä seuraavaa puolta vuotta. Poikkeuksena omistusasunto, jonka osalta suunnittelujakso on 12 kuukautta.

Omistusasunto

(kuvio 9, sivu 18)

Asuntokaupan vilkkaina vuosina 1980-luvun lopulla asunnon ostoa suunnitteli joka kymmenes kotitalous. Tämän jälkeen ostoaikeet laskivat muutaman vuoden ajan. Vuoden 1995 lopulta lähtien ostoaikeet alkoivat pikkuhiljaa nousta. Tämän vuoden kolmannella neljänneksellä 6,8 prosenttia vastaajista suunnitteli asunnon ostamista vuoden sisällä. Väestöryhmistä ostoaikeita oli eniten ylempien toimihenkilöiden (13%) talouksilla ja vähiten työttömien (2%), opiskelijoitten ja eläkeläisten (4%) talouksilla. Lapsiperheet (9,5%) suunnittelivat asunnon hankintaa useammin kuin yksinasuvien taloudet (6%). Eri alueista kärjessä olivat Uusimaa (9%), Pirkanmaa, Pohjois-Savo ja Pohjanmaa (8%). Vähiten ostoaikeita oli Etelä- ja Pohjois-Karjalassa (2%).

Barometri selvittää myös asunnon hankinnan rahoitustapoja. Tärkeimmät rahoitustavat ja niiden osuudet olivat: pankkilaina 45 %, nykyisen asunnon myyntitulo 33 % ja omat säästöt 16 % kotitalouksista.

Henkilöauto

(kuvio 10, sivu 19)

Kotitalouksista 8,9 prosenttia suunnitteli ostavansa tai vaihtavansa henkilöauton puolen vuoden sisällä. Tämän mukaan kotitaloudet ostaisivat syksyn ja talven aikana noin 210 000 henkilöautoa. Näistä uusia autoja olisi noin 52 000 ja käytettyjä autoja noin 158 000 kappaletta. Lapsiperheet (12,9%) suunnittelivat auton ostoa useammin kuin yksin asuvien taloudet (5,9%).

Barometri selvittää myös auton hankinnan rahoitustapoja. Joka kolmas aikoi rahoittaa autonostonsa pääasiassa nykyisen auton myyntitulolla ja joka neljäs säästöillään. Joka viides aikoi turvautua pankkilainaan ja 13 prosenttia osamak-sukauppaan.

Asunnon ja auton ostoaikomukset väestöryhmittäin, 3. neljännes 2002

Väestöryhmä	Asunto 12 kk sisällä % kotitalouksista	Auto 6 kk sisällä % kotitalouksista
Miehet	7,0	10,3
Naiset	6,6	7,5
15–24 -vuotiaat	4,5	13,6
25–34 -vuotiaat	12,0	14,3
35–44 -vuotiaat	10,3	9,6
45–54 -vuotiaat	5,4	8,2
55–64 -vuotiaat	5,2	4,6
65–74 -vuotiaat	2,3	2,7
Perusasteen koulutus	4,5	7,6
Keskiasteen koulutus	6,6	9,5
Korkea-asteen koulutus	10,0	9,6
Pääkaupunkiseutu	9,4	7,0
Muu Etelä-Suomi	6,3	10,0
Länsi-Suomi	6,1	8,8
Itä-Suomi	5,1	9,5
Pohjois-Suomi	7,0	8,9
Maatalousyrittäjät	5,9	7,6
Muut yrittäjät	11,0	15,2
Ylemmät toimihenkilöt	13,2	10,7
Alemmat toimihenkilöt	8,0	9,0
Työntekijät	6,1	12,4
Työttömät	1,7	8,8
Opiskelijat	3,7	9,1
Eläkeläiset	4,1	2,6
Omaa kotitaloutta hoitavat yms.	8,1	16,0
Yksinasuvat	6,0	5,9
Lapsiperheet	9,5	12,9
Muut (aikuis)taloudet	5,7	9,1
Alin tuloneljännes	2,0	4,3
2. alin tuloneljännes	7,3	7,5
2. ylin tuloneljännes	8,3	11,6
Ylin tuloneljännes	11,0	12,6
Tulot tuntemattomat	4,1	8,9
Kaikki yhteensä	6,8	8,9

Koti, asuminen

(taulukko 11, sivu 20)

Sisustaminen, asuntoremontti

Kodin sisustamista seuraavan puolen vuoden sisällä suunnitteli 44 prosenttia kotitalouksista. Sisustusaikeita oli muita enemmän – noin 60 % – opiskelijoiden, ylempien toimihenkilöiden ja iältään alle 35-vuotiaiden talouksissa. Eläkeläistalouksista joka viides aikoi käyttää rahaa kodin sisustamiseen.

Asuntoremonttia suunnitteli joka kolmas talous. Lapsiperheillä (39%) remonttiaikeita oli lähes kaksin verroin yksinasuviin (21%) tai opiskelijoihin (20%) verrattuna. Eri alueista Itä-Uusimaalla (44%) ja Kymenlaaksossa (43%) oli remonttiaikeita eniten.

Kodinkoneet, viihde-elektronikka

Kodinkoneita aikoi hankkia joka viides talous. Hankinta-aikomukset vähenevät iän myötä. Joka kolmas 15–24-vuotiaiden talouksista aikoi hankkia kodinkoneita. Yli 55-vuotiaiden talouksista samaa suunnitteli 14 prosenttia.

Viihde-elektronikkaa aikoi hankkia joka kolmas talous. Eniten hankinta-aikomuksia oli 15–24-vuotiaiden (57%) ja opiskelijoiden talouksilla (56%), vähiten 65–74-vuotiaiden (10%) ja eläkeläisten talouksilla (12%).

Lomamatkat

(taulukko 11, sivu 20)

Kotitalouksien lomamatka-aiheet olivat edelleen korkealla. Neljä kymmenestä taloudesta aikoi tehdä ulkomaan lomamatkan puolen vuoden sisällä. Maakunnista kärjessä olivat Uusimaa (52%) ja Kymenlaakso (46%), hännillä Kainuu (19%), Keski-Pohjanmaa (23%) ja Lappi (26%). Väestöryhmistä kärjessä olivat yrittäjät (55%) ja ylempät toimihenkilöt (53%). Vähiten ulkomaan matka-aikeita oli työttömällä, 26 prosenttia.

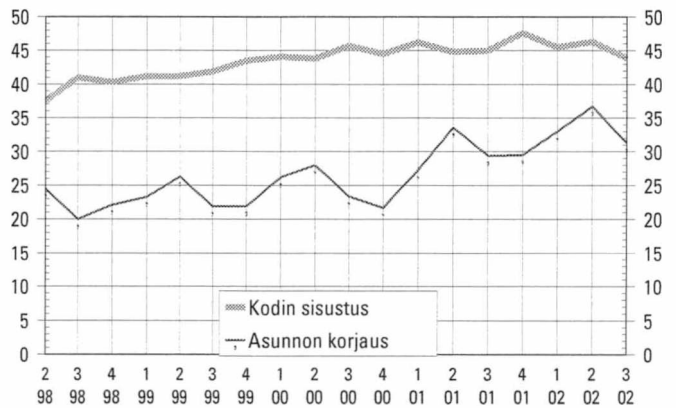
Kotimaan lomamatkoja suunniteltiin eniten Lapissa (66%), Keski-Pohjanmaalla (61%), Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla (58%), vähiten Itä-Uudellamaalla ja Kymenlaaksossa (40%). Väestöryhmistä eniten kotimaan lomasuunnitelmia oli ylempien toimihenkilöiden talouksilla (63%), vähiten maatalousyrittäjien (43%) ja eläkeläisten (46%) talouksilla.

Vapaa-aika

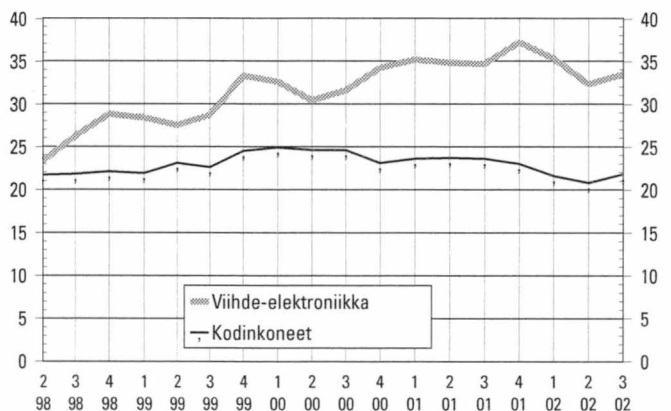
(taulukko 11, sivu 20)

Muun kulkuvälineen kuin auton aikoi hankkia 9,4 % ja kalliita harrastus- ja urheiluvälineitä 17,9 % kotitalouksista. Edellä mainittuja ostoaikomoja oli lapsiperheillä kaksinkertaisesti muihin talouksiin verrattuna. Vapaa-ajan asunnon hankintaa suunnitteli 2,5 % kotitalouksista.

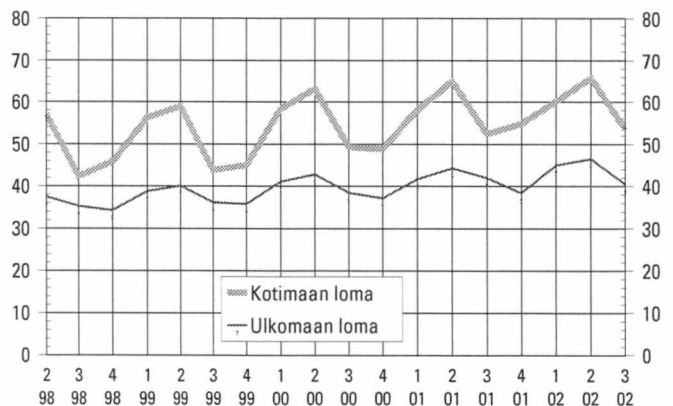
% kotitalouksista aikoo käyttää rahaa seuraaviin kohteisiin

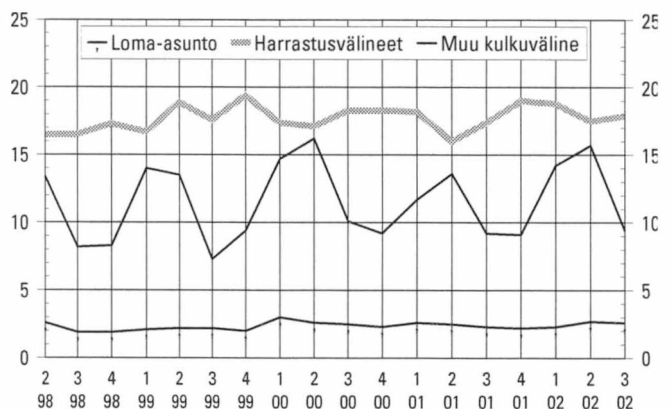
% kotitalouksista aikoo käyttää rahaa seuraaviin kohteisiin

% kotitalouksista aikoo tehdä lomamatkan 6 kk sisällä

% kotitalouksista aikoo käyttää rahaa seuraaviin kohteisiin

1 = 1. neljännes 2 = 2. neljännes 3 = 3. neljännes 4 = 4. neljännes

Säästäminen (kuviot 12–13, sivut 21–22)

Säästämisen edullisuutta arvioitaessa punnitaan eri sijoituskohteiden tuotto-odotuksia. Tämän vuoden kolmannella neljänneksellä säästämisen edullisuutta mittaava saldoluku oli +17,6. Kolme taloutta neljästä (1 750 000 taloutta) ilmoitti todennäköisesti säästävänä seuraavan vuoden aikana. Muita enemmän säästöaikeita oli ylempien toimihenkilöiden talouksilla (90%), keskimääräistä vähemmän työttömien (46%), opiskelijoiden ja eläkeläisten (57%) talouksilla.

Säästämismotiivit

Säästämiseen voi olla erilaisia syitä. Tavallisin syy on pahan päivän varalle säästäminen (1 160 000 taloutta). Myös velan hoitoa (915 000) ja lomanviettoa (875 000) varten säästetään yleisesti. Kestokulutushyödykkeitä varten säästää 705 000, vanhuuden varalle 605 000 ja asuntoon etukäteen 260 000 taloutta.

Säästöjen sijoitusmuodot

Rahat aiotaan useimmiten sijoittaa pankkitilille (1 225 000 taloutta). Muut sijoitusmuodot ja talouksien määrät olivat: sijoitusrahastot tai muut arvopaperit 375 000, säästövakuutukset 370 000, kiinteä omaisuus 325 000, asunto-osake 255 000, pörssi-osakkeet 210 000, taide- ja arvoesineet 120 000, vapaa-ajan asunto 105 000, obligaatiot tai muut joukkovelkakirjat 100 000 ja muu sijoitusmuoto 50 000 taloutta.

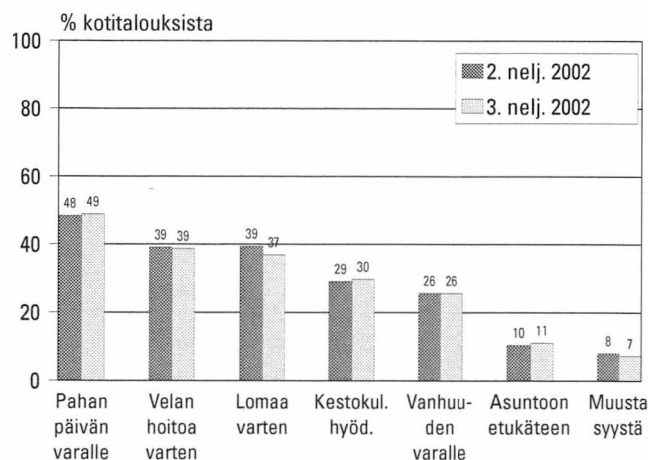
Luotonotto (kuviot 14–15, sivut 23–24)

Kolmannella neljänneksellä kaksi kolmesta taloudesta piti ajankohtaa hyvänä luotonotolle. Joka neljäs oli toista mieltä. Luotonoton edullisuutta kuvaava saldoluku oli +23,1. Lainaottoaikomukset nousivat hieman edellisestä neljänneksestä. Kotitalouksista 15 prosenttia (355 000 taloutta) suunnitteli tämän vuoden kolmannella neljänneksellä ottavansa lainaa seuraavan vuoden aikana. Muita enemmän lainan ottoaikeita oli ylempien toimihenkilöiden ja opiskelijoiden talouksilla (23%). Vähiten niitä oli eläkeläisten (3%) ja työttömien (7%) talouksilla.

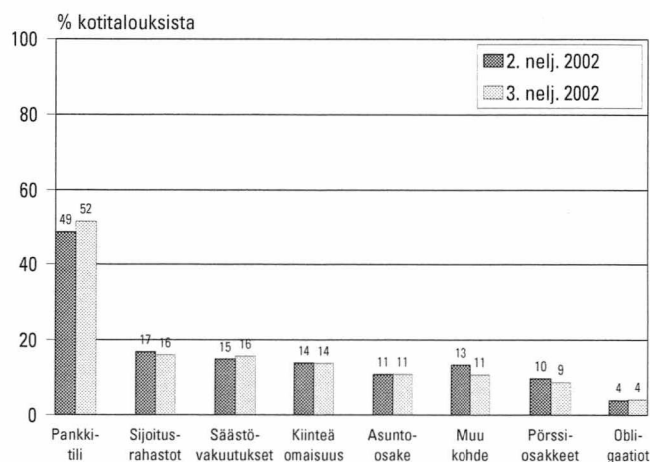
Luotonoton motiivit

Kotitalouksilta tiedustellaan myös suunnitellun luoton käyttötarkoitusta. Käyttötarkoitukset jakaantuivat seuraavasti: kestopulutus- ja matkoihin 6,1 %, asunto-osake 4,1 %, kiinteä omaisuus 3,6 %, opinnot 2,3 %, arvopaperit 0,2 % ja muu käyttötarkoitus 2,2 prosenttia kotitalouksista.

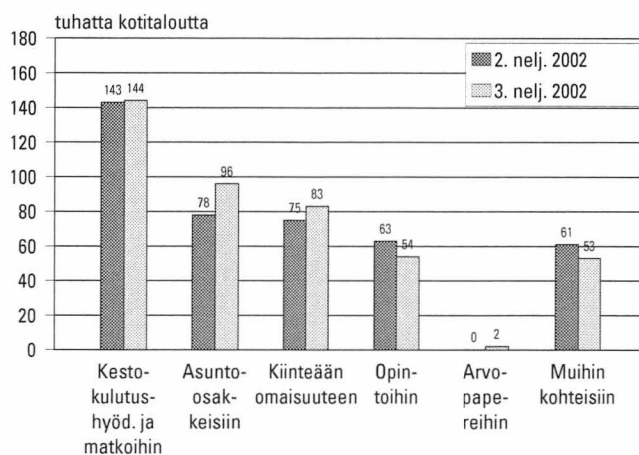
Mitä varten kotitaloudet aikovat säästää?

Mihin kotitaloudet aikovat sijoittaa säästönsä?

Mitä varten kotitaloudet aikovat ottaa luottoa?

Tutkimusmenetelmä

Kuluttajabarometri on haastattelututkimus, jonka avulla mitataan suomalaisten mielikuvia – arvioita ja odotuksia – yleisestä ja oman kotitalouden taloudellisesta kehityksestä sekä aikomuksia tehdä suuria hankintoja, säästää tai ottaa lainaa. Lisäksi tutkimuksella selvitetään nykyaikaisten koneiden ja laitteiden yleisyyttä kotitalouksissa. Ensimmäinen kuluttajabarometritutkimus tehtiin marraskuussa 1987. Vuoteen 1991 asti se tehtiin kaksi kertaa vuodessa – touko- ja marraskuussa. Vuonna 1992 tutkimuskerrat nostettiin neljään. Tutkimuskuukaudet olivat helmi-, touko-, elo- ja marraskuu. Lokakuusta 1995 alkaen tiedot on kerätty EU:n komission toimeksiannosta joka kuukausi.

Kuluttajabarometrin kysymykset ovat aina olleet suurimmaksi osaksi vertailukelpoiset vastaavien kansainvälisten tutkimusten kanssa. Lokakuussa 1995 keskeisimmät kysymykset yhdenmukaistettiin EU-maiden harmonisoidun kuluttajasurveysn 15 kysymyksen kanssa. Tämä aiheutti pieniä muutoksia kuluttajabarometrin tietosisältöön. EU-kysymysten lisäksi nykyinen kuluttajabarometri sisältää parikymmentä Suomen omaa kysymystä, jotka ovat olleet mukana alusta lähtien.

Tietojen keruu

Kuluttajabarometrin tiedot kerättiin joulukuuhun 1999 asti Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen yhteydessä. Tutkimuksessa käytettiin kuutta rotatoivaa paneelia. Samalle henkilölle esitettiin kysymykset kolme kertaa puolen vuoden välein, ja kohdehenkilöistä oli joka kuukausi uusia noin kolmannes. Tilastokeskuksen kenttähaastattelijat tekivät haastattelut (puhelimitse) eri puolilla Suomea.

Tammikuusta 2000 alkaen kuluttajabarometrin kohteena on kuukausittain kokonaan vaihtuva henkilöotos. Samaa otosta käytetään myös suomalaisten matkailututkimuksen ym. kyselyjen tiedonkeruussa. Kaikki haastattelut tehdään nyt keskitetysti Tilastokeskuksen puhelinhaastattelu- eli CATI-keskuksesta. Tutkimusalueena on edelleen koko maa ja kuluttajabarometrin vastaajat edustavat Suomen 15–74-vuotiasta väestöä iän, sukupuolen, asuinläänin ja äidinkielen suhteen. Edellä kuvatulla tiedonkeruumenetelmän muutoksella on jonkin verran vaikutusta kuluttajabarometrin vastausjakaumiin.

Maakunnittainen neljännesvuositarkastelu on tehty ottamalla tutkimukseen mukaan heinä-, elo- ja syyskuun haastatteluaineisto. Kuluttajabarometrin netto-otoskoko oli vuoden 2002 kolmannella neljänneksellä 6 574 henkilöä. Vastauksia saatiin 4 875, joten tutkimuksen nettokato oli 25,8 prosenttia.

Saldoluku

Tutkimuksesta laadituissa kuvioissa viitataan saldoluuihin. Laskentaperiaate esitetään oheisessa taulukossa. Esimerkkinä on kuvio 1, sivu 10: Suomen taloudellinen tilanne nyt verrattuna tilanteeseen 12 kuukautta sitten, 3. neljännes 2002.

Haastateltavilta kysytään: “Millainen on Suomen taloudellinen tilanne nyt verrattuna tilanteeseen 12 kk sitten?” Vastausvaihtoehdot on esitetty oheisessa taulukossa. Kunkin vastausvaihtoehdon prosenttiosuus kerrotaan sen painokertoimella. Tulojen summana saadaan saldoluku.

Vastaus	%-osuus	Paino-kerroin	Tulo
Paljon parempi	0,5	1	0,5
Hiukan parempi	17,0	0,5	8,5
Samanlainen	55,1	0	0
Hiukan huonompi	23,5	-0,5	-11,7
Paljon huonompi	1,6	-1	-1,6
Ei osaa sanoa	2,4	0	0
Yhteensä	100		-4,3 = saldoluku

Luottamusindikaattori

Kuluttajien uusi luottamusindikaattori lasketaan seuraavien kysymysten saldoluviista:

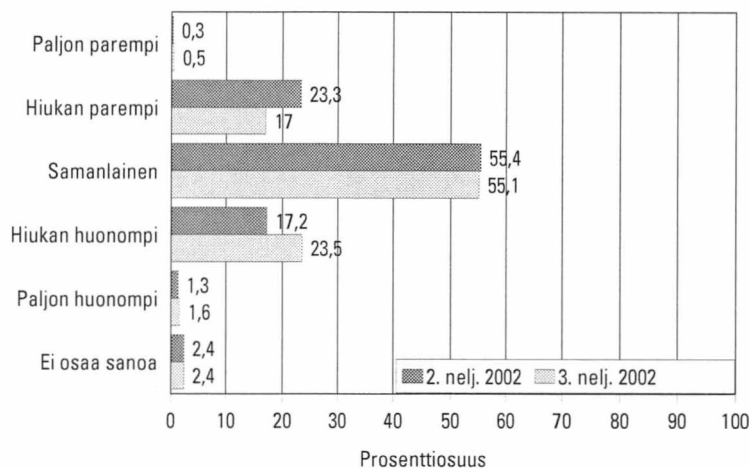
- Millainen on Suomen taloudellinen tilanne 12 kuukauden kuluttua verrattuna nykyiseen
- Millainen on oma taloudellinen tilanteenne 12 kuukauden kuluttua verrattuna nykyiseen
- Pystyykö taloutenne säästämään seuraavien 12 kuukauden aikana?
- Paljonko Suomessa on työttömiä 12 kuukauden kuluttua verrattuna nykyhetkeen?

Saldoluvut lasketaan yhteen (työttömyysodotuksen etumerkki vaihdettuna) ja jaetaan neljällä. Saldoluku- vut ja kuluttajien luottamusindikaattori voi vaihdella -100:n ja +100:n välillä.

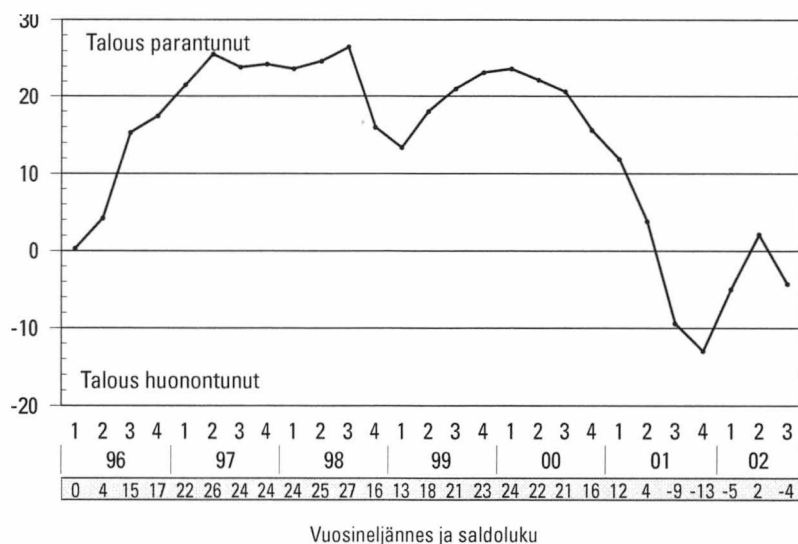
Vanh^{an} luottamusindikaattorin osatekijöitä olivat oman ja Suomen talouden tulevaisuuden lisäksi näiden mennyt kehitys sekä kestotavaroiden ostoedullisuus.

1. Suomen taloudellinen tilanne

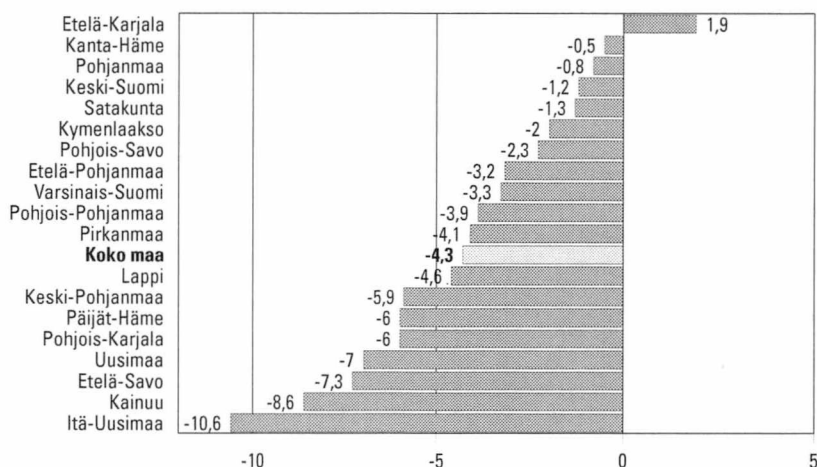
Nyt verrattuna 12 kuukautta sitten

Saldolukuna mittausajankohdasta toiseen

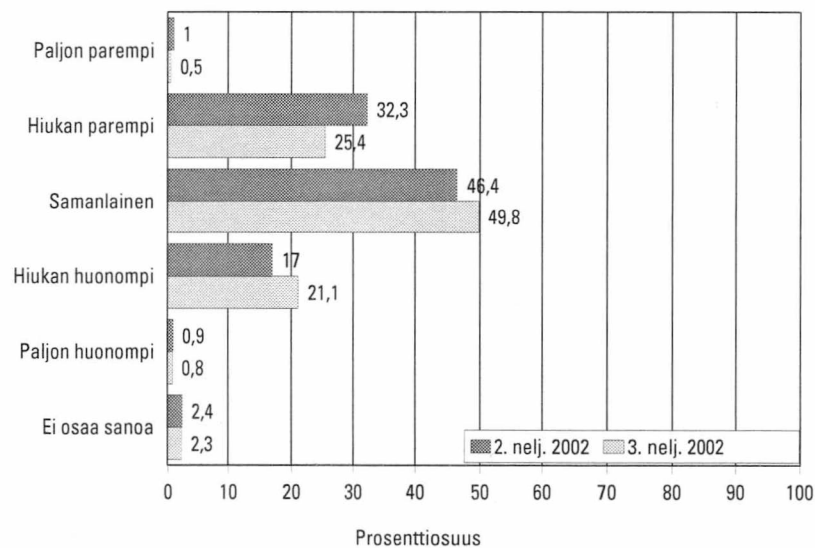
Saldoluvut maakunnittain, 3. neljännes 2002

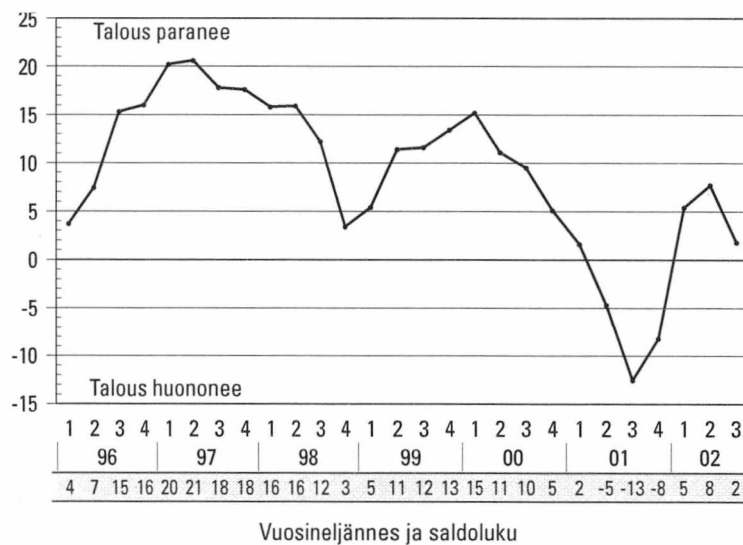
Itä-Uudenmaan, Kainuun, Keski-Pohjanmaan ja erityisesti Ahvenanmaan luvut eivät ole haastattelujen pienen määrän takia yhtä luotettavia kuin muiden maakuntien luvut. Ahvenanmaan lukuja ei esitetä niiden suuren satunnaisvaihtelun vuoksi.

2. Suomen taloudellinen tilanne

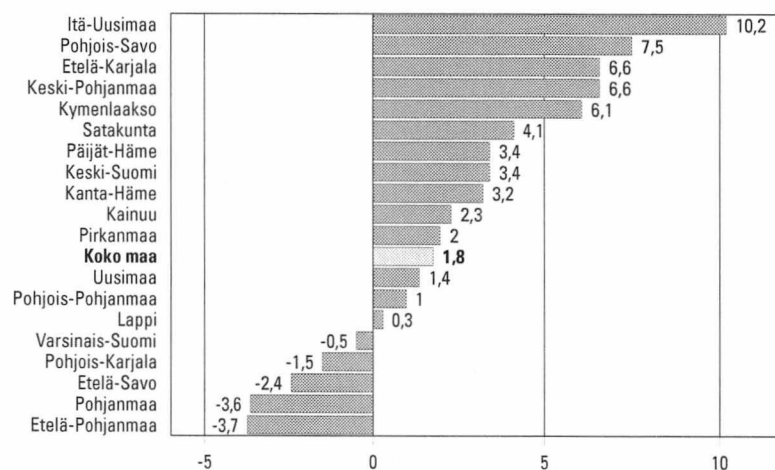
12 kuukauden kuluttua verrattuna nykyhetkeen

Saldolukuna mittausajankohdasta toiseen

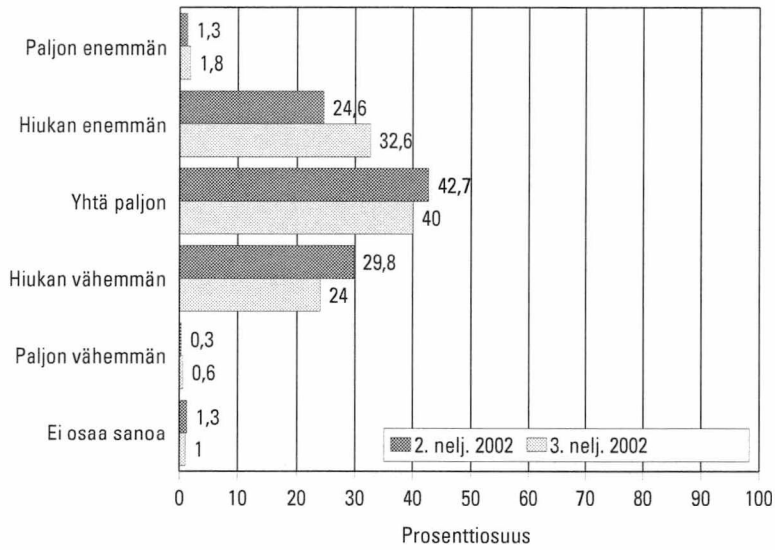
Saldoluvut maakunnittain, 3. neljännes 2002

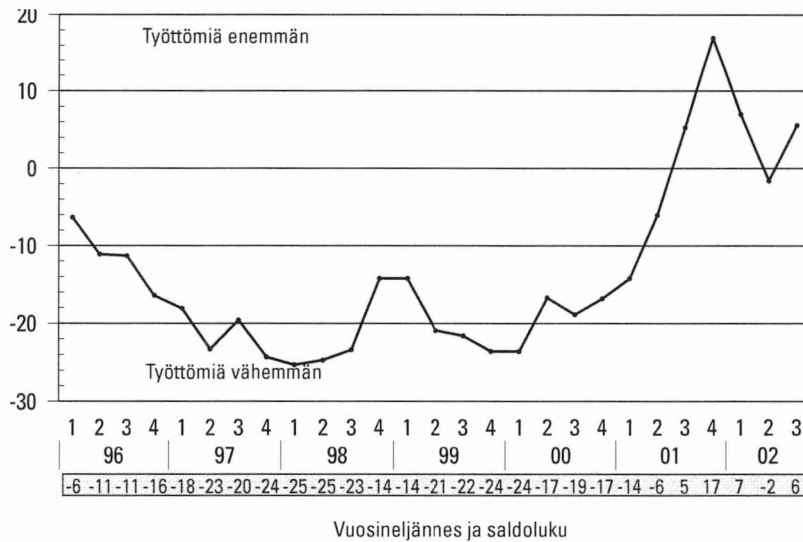
Itä-Uudenmaan, Kainuun, Keski-Pohjanmaan ja erityisesti Ahvenanmaan luvut eivät ole haastattelujen pienen määrän takia yhtä luotettavia kuin muiden maakuntien luvut. Ahvenanmaan lukuja ei esitetä niiden suuren satunnaisvaihtelun vuoksi.

3. Työttömien määrä

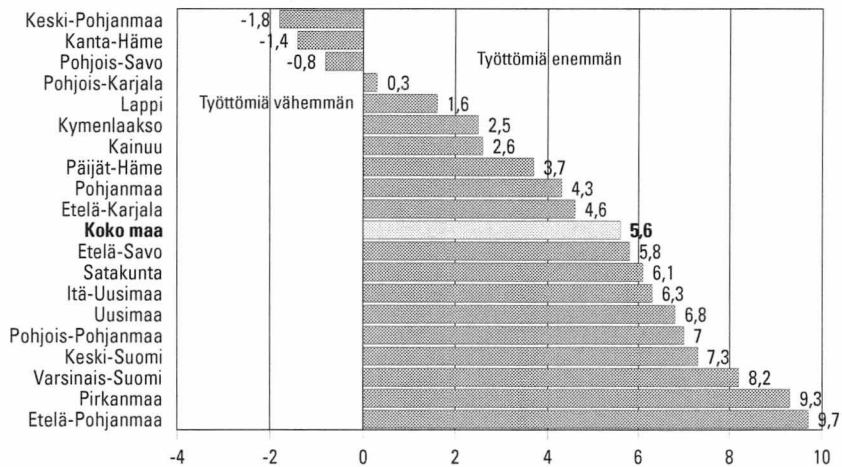
12 kuukauden kuluttua verrattuna nykyhetkeen

Saldolukuna mittausajankohdasta toiseen

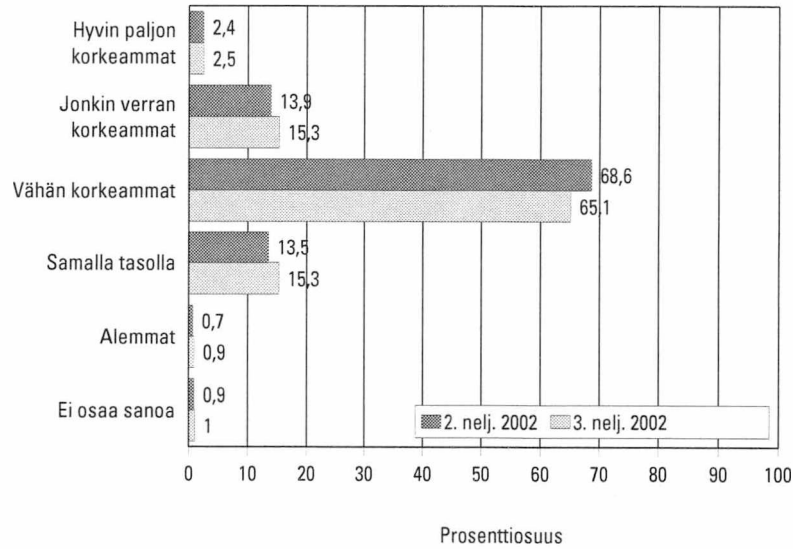
Saldoluvut maakunnittain, 3. neljännes 2002

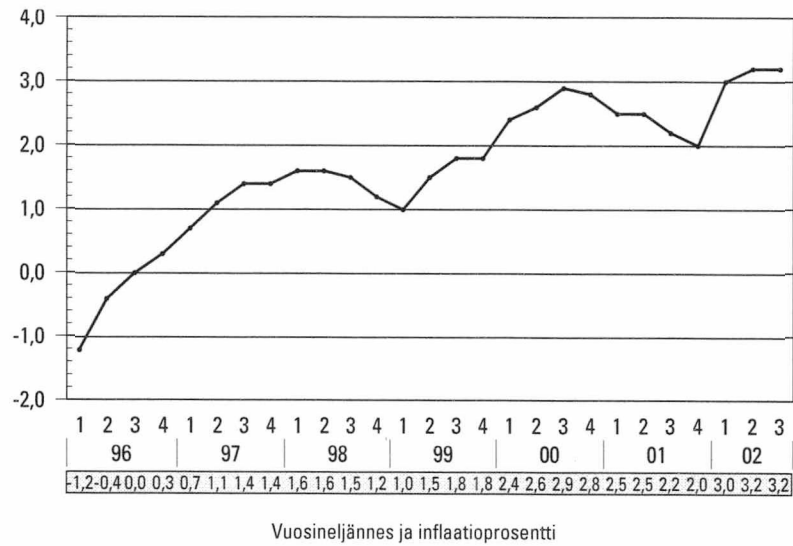
Itä-Uudenmaan, Kainuun, Keski-Pohjanmaan ja erityisesti Ahvenanmaan luvut eivät ole haastattelujen pienen määrän takia yhtä luotettavia kuin muiden maakuntien luvut. Ahvenanmaan lukuja ei esitetä niiden suuren satunnaisuutensa vuoksi.

4. Kuluttajahinnat

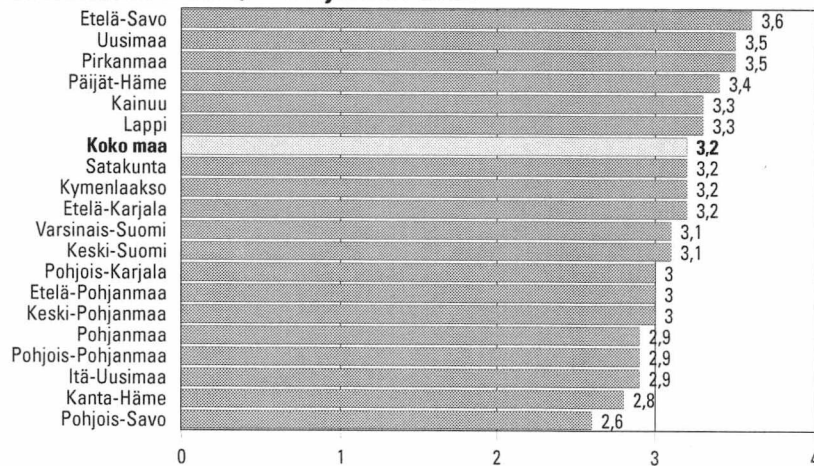
Nyt verrattuna 12 kuukautta sitten

Inflaatioarvio (arvio hintojen muutoksesta vuoden takaisesta, %)

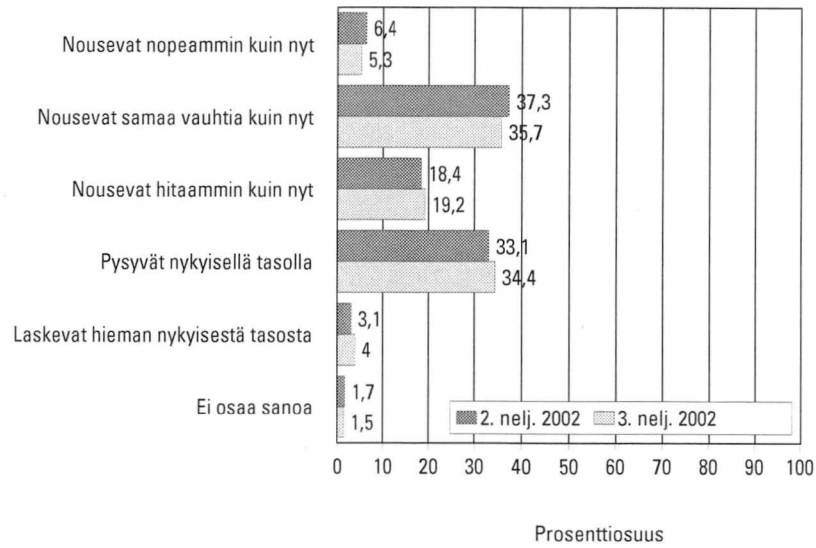
Inflaatioarvio maakunnittain, 3. neljännes 2002

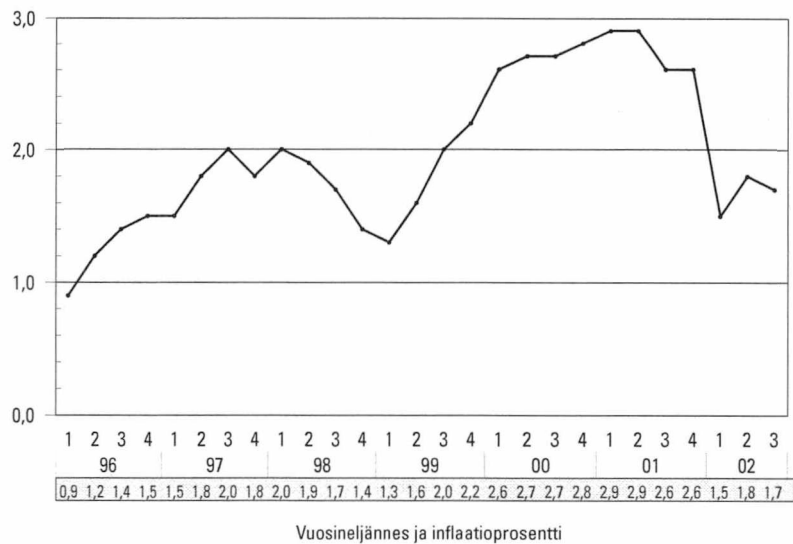
Itä-Uudenmaan, Kainuun, Keski-Pohjanmaan ja erityisesti Ahvenanmaan luvut eivät ole haastattelujen pienen määrän takia yhtä luotettavia kuin muiden maakuntien luvut. Ahvenanmaan lukuja ei esitetä niiden suuren satunnaisvaihtelun vuoksi.

5. Kuluttajahinnat

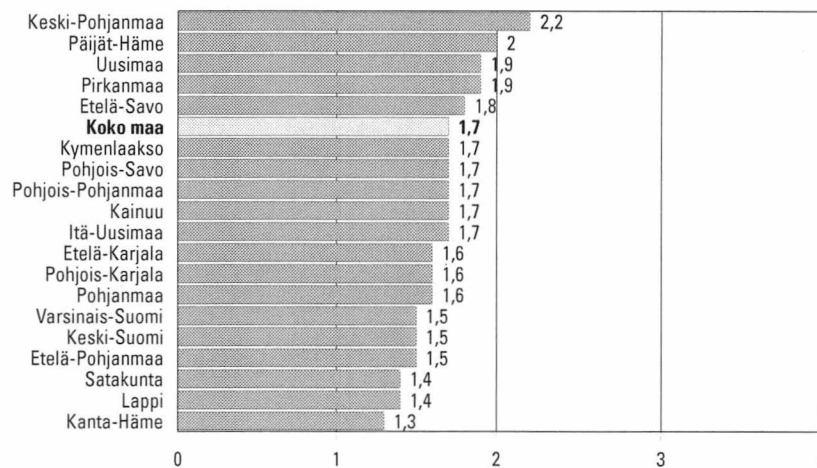
Muutos seuraavien 12 kuukauden aikana

Inflaatioennuste (ennuste hintojen muutoksesta vuosi eteenpäin, %)

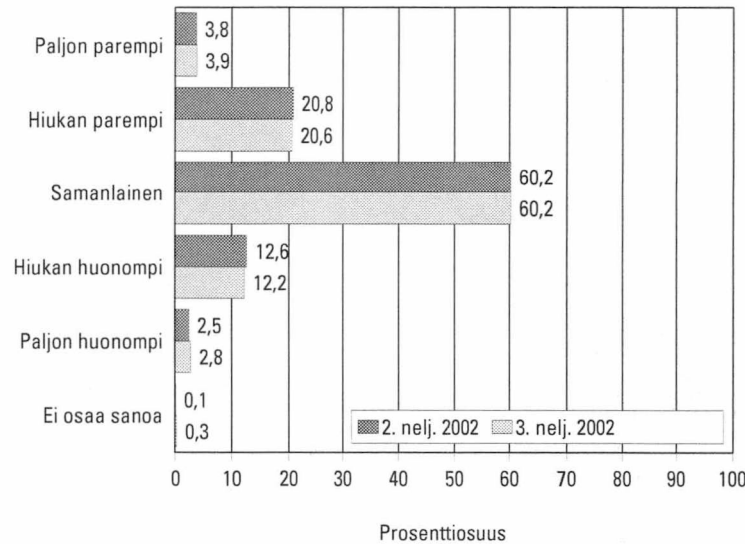
Inflaatioennuste maakunnittain, 3. neljännes 2002

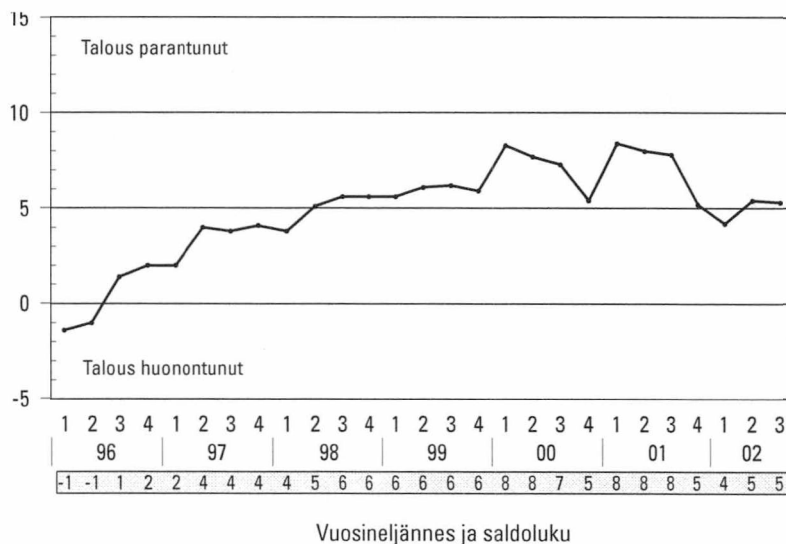
Itä-Uudenmaan, Kainuun, Keski-Pohjanmaan ja erityisesti Ahvenanmaan luvut eivät ole haastattelujen pienen määrän takia yhtä luotettavia kuin muiden maakuntien luvut. Ahvenanmaan lukuja ei esitetä niiden suuren satunnaisvaihtelun vuoksi.

6. Oman talouden tilanne

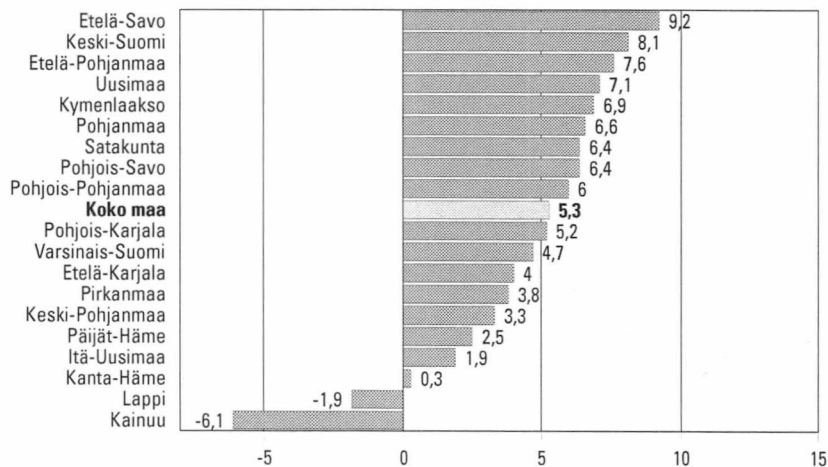
Nyt verrattuna 12 kuukautta sitten

Saldolukuna mittausajankohdasta toiseen

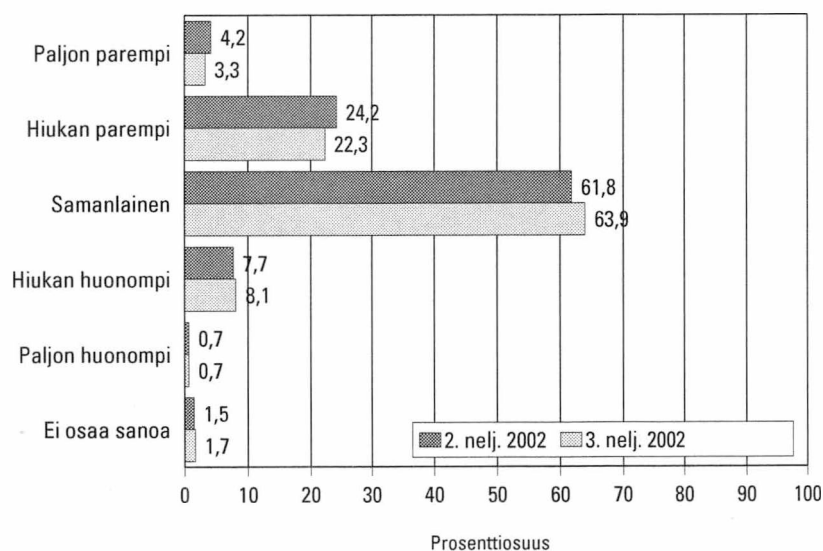
Saldoluvut maakunnittain, 3. neljännes 2002

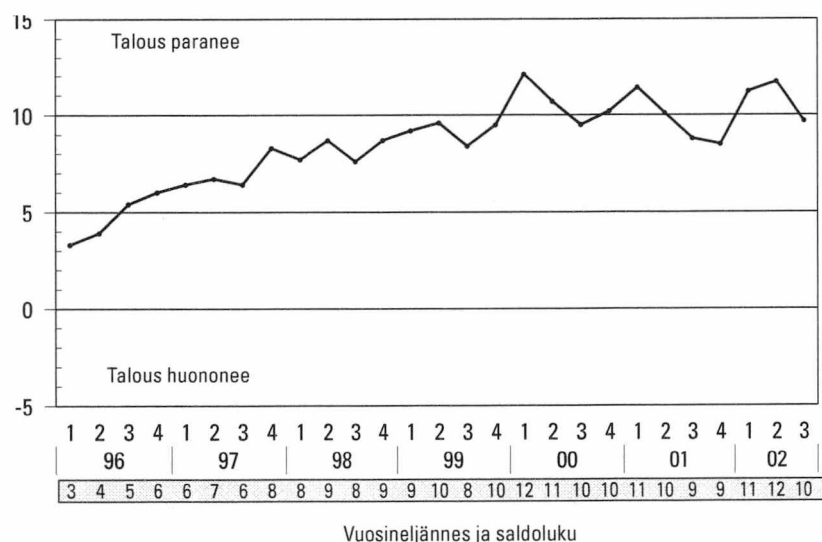
Itä-Uudenmaan, Kainuun, Keski-Pohjanmaan ja erityisesti Ahvenanmaan luvut eivät ole haastattelujen pienen määrän takia yhtä luotettavia kuin muiden maakuntien luvut. Ahvenanmaan lukuja ei esitetä niiden suuren satunnaisvaihtelun vuoksi.

7. Oman talouden tilanne

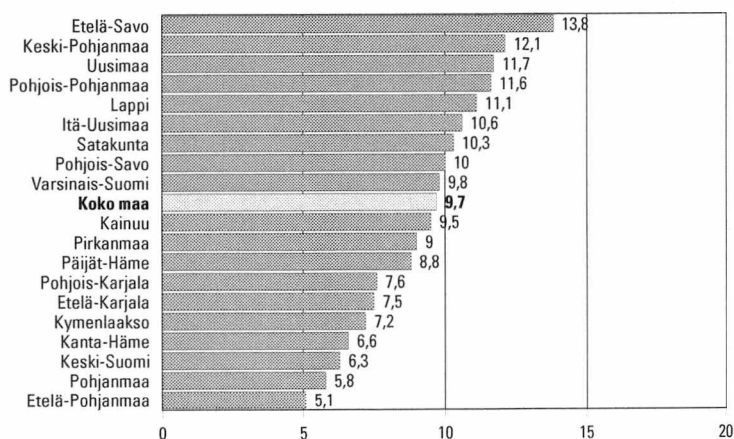
12 kuukauden kuluttua verrattuna nykyhetkeen

Saldolukuna mittausajankohdasta toiseen

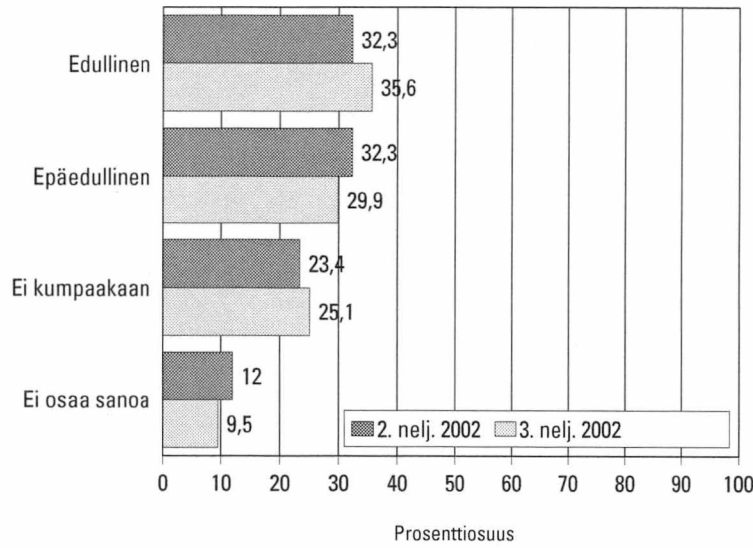
Saldoluvut maakunnittain, 3. neljännes 2002

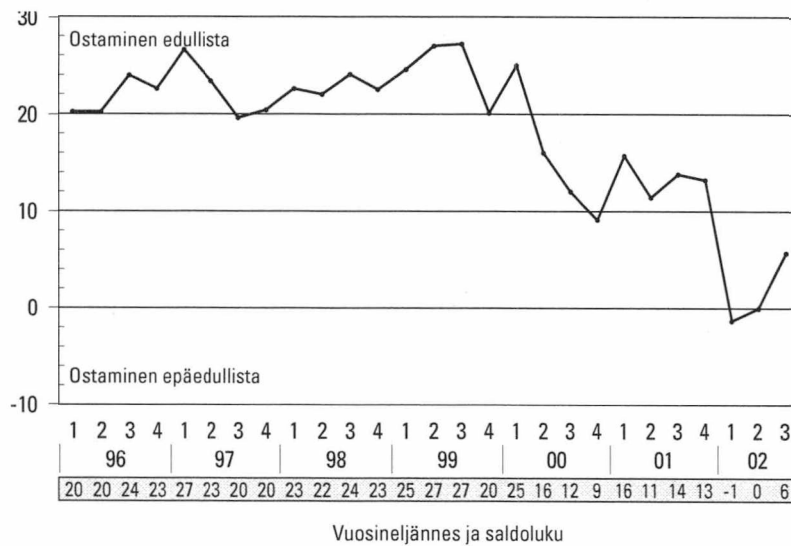
Itä-Uudenmaan, Kainuun, Keski-Pohjanmaan ja erityisesti Ahvenanmaan luvut eivät ole haastattelujen pienen määrän takia yhtä luotettavia kuin muiden maakuntien luvut. Ahvenanmaan lukuja ei esitetä niiden suuren satunnaisvaihtelun vuoksi.

8. Ajankohdan edullisuus

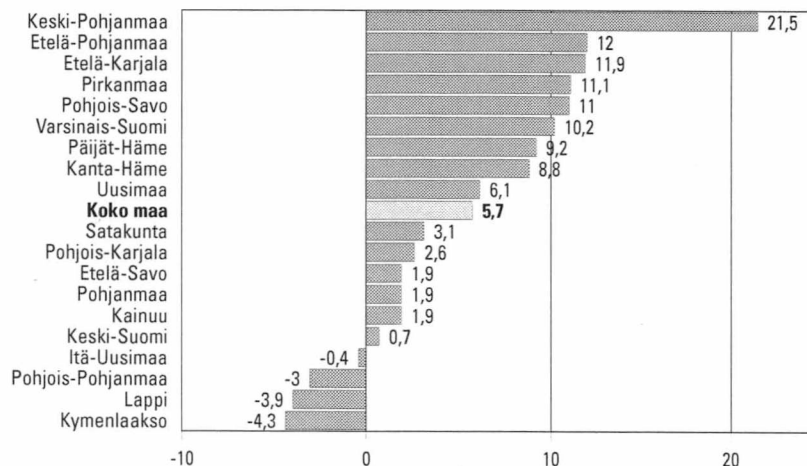
Suurempiin hankintoihin

Saldolukuna mittausajankohdasta toiseen

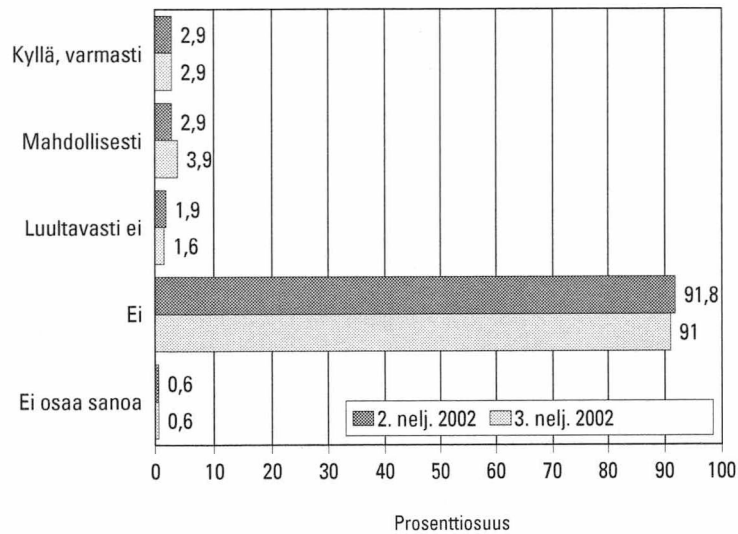
Saldoluvut maakunnittain, 3. neljännes 2002

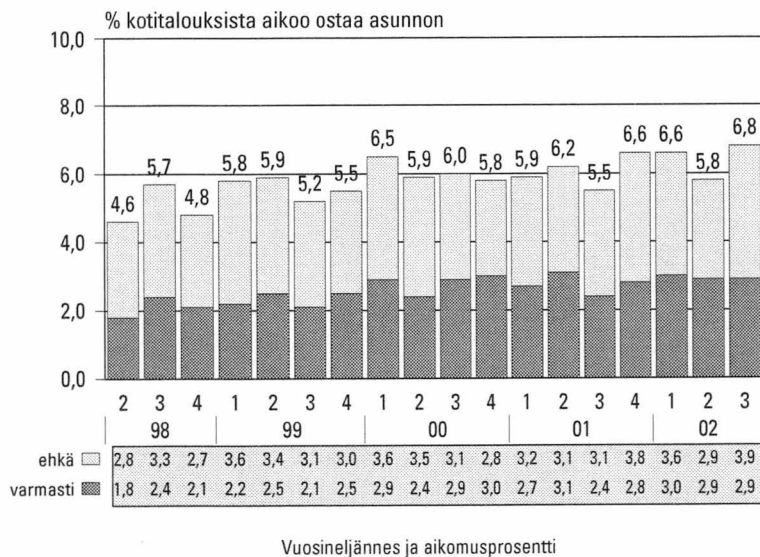
Itä-Uudenmaan, Kainuun, Keski-Pohjanmaan ja erityisesti Ahvenanmaan luvut eivät ole haastattelujen pienen määrän takia yhtä luotettavia kuin muiden maakuntien luvut. Ahvenanmaan lukuja ei esitetä niiden suuren satunnaisvaihtelun vuoksi.

9. Aikooko talous hankkia omistusasunnon

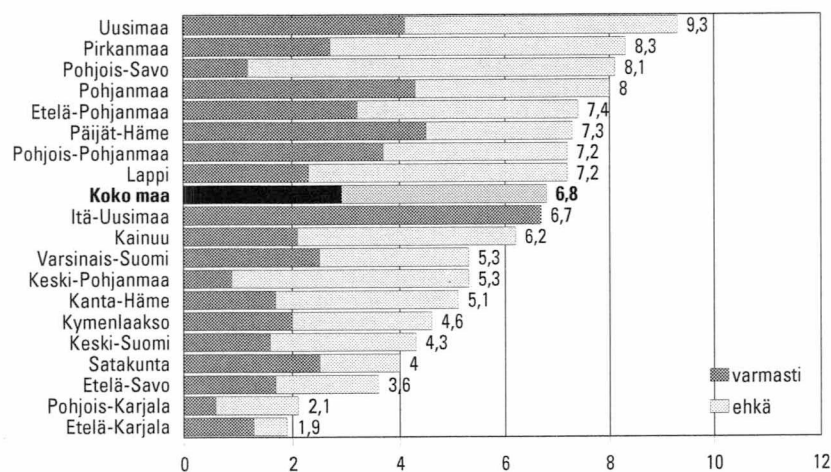
Seuraavien 12 kuukauden aikana

Aikomukset mittausajankohdasta toiseen

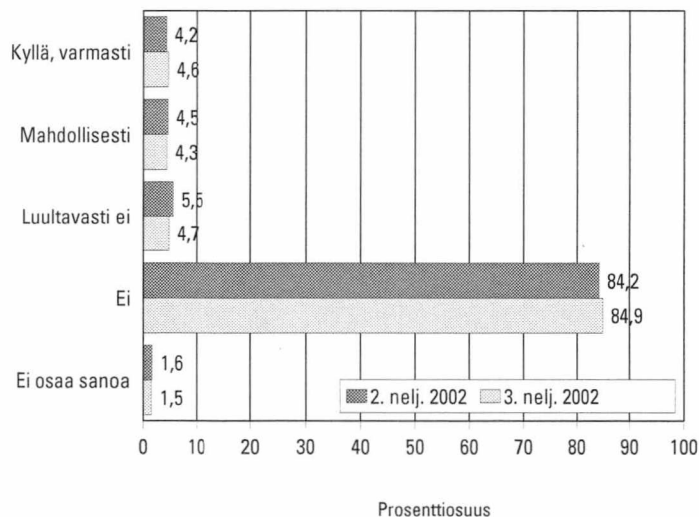
Asunnon ostoaikomukset maakunnittain, 3. neljännes 2002

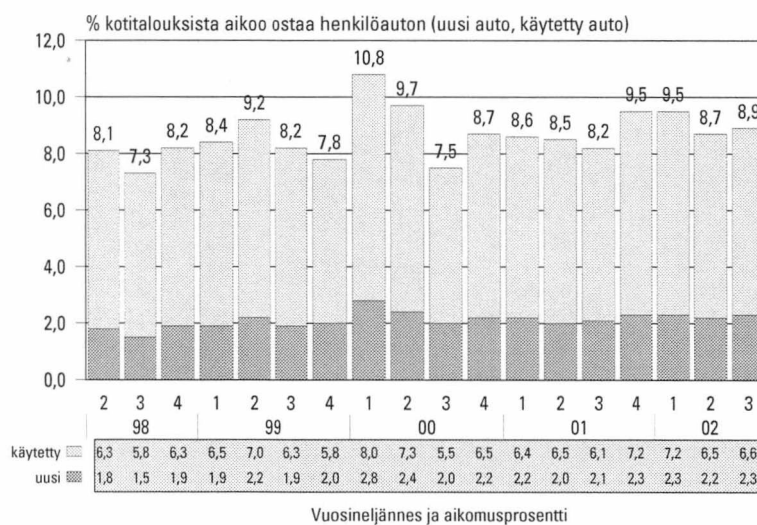
Itä-Uudenmaan, Kainuun, Keski-Pohjanmaan ja erityisesti Ahvenanmaan luvut eivät ole haastattelujen pienen määrän takia yhtä luotettavia kuin muiden maakuntien luvut. Ahvenanmaan lukuja ei esitetä niiden suuren satunnaisvaihtelun vuoksi.

10. Aikooko talous hankkia henkilöauton

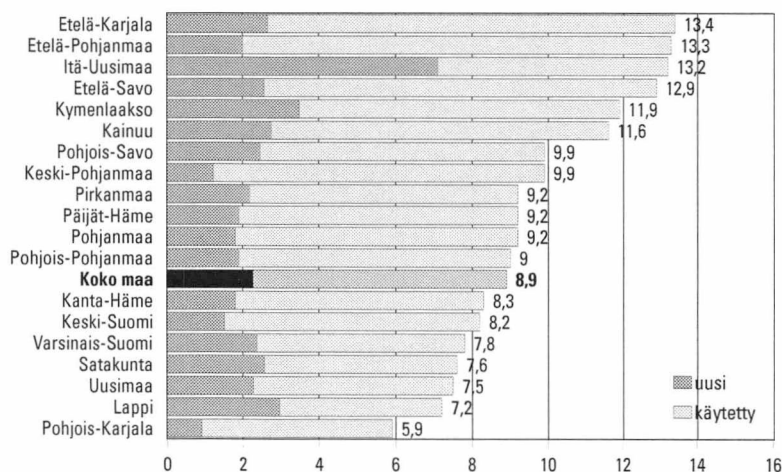
Seuraavien 6 kuukauden aikana

Aikomukset mittausajankohdasta toiseen

Auton ostoaikomukset maakunnittain, 3. neljännes 2002

Itä-Uudenmaan, Kainuun, Keski-Pohjanmaan ja erityisesti Ahvenanmaan luvut eivät ole haastattelujen pienen määrän takia yhtä luotettavia kuin muiden maakuntien luvut. Ahvenanmaan lukuja ei esitetä niiden suuren satunnaisvaihtelun vuoksi.

11. Ostoaikomukset eräissä kulutusryhmissä maakunnittain

Seuraavien 6 kuukauden aikana, 3. neljännes 2002

% kotitalouksista aikoo ostaa:

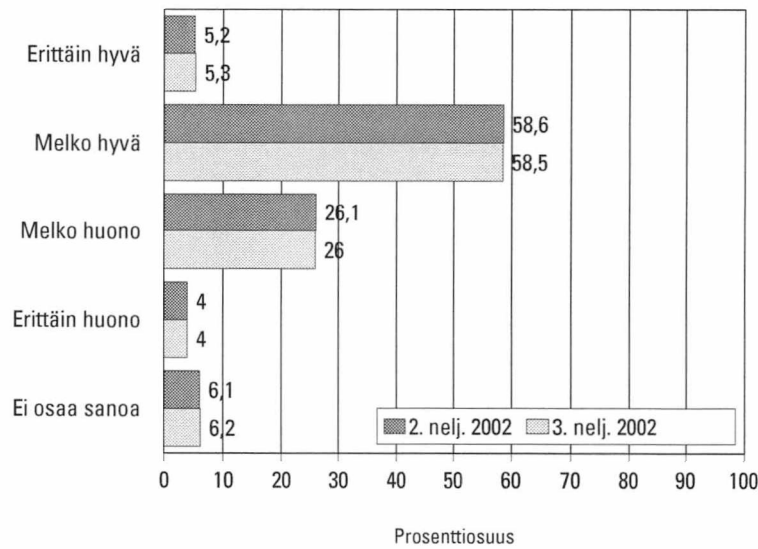
	ASUNNON KORJAUS			KODIN SISUSTUS			VIIHDE-ELEKTRONIIKKA			KODINKONEET		
	kyllä	ehkä	yht	kyllä	ehkä	yht	kyllä	ehkä	yht	kyllä	ehkä	yht
Koko maa	24,8	6,5	31,3	33,2	10,7	43,9	22,0	11,5	33,5	13,6	8,2	21,8
Uusimaa	22,8	6,1	28,9	37,1	11,1	48,2	25,7	12,4	38,1	15,0	8,8	23,8
Varsinais-Suomi	22,7	5,8	28,5	32,5	11,3	43,8	25,3	10,7	36,0	10,9	8,4	19,3
Satakunta	30,3	8,1	38,4	27,5	11,7	39,2	19,1	14,3	33,4	16,2	6,2	22,4
Kanta-Häme	28,9	4,1	33,0	32,0	9,7	41,7	16,5	11,2	27,7	11,1	6,2	17,3
Pirkanmaa	26,1	5,6	31,7	34,4	11,1	45,5	20,7	10,0	30,7	13,1	8,1	21,2
Päijät-Häme	22,2	5,1	27,3	28,8	13,2	42,0	20,3	10,8	31,1	13,3	8,9	22,2
Kymenlaakso	32,5	10,0	42,5	34,9	7,1	42,0	18,3	12,2	30,5	10,2	6,5	16,7
Etelä-Karjala	26,0	7,7	33,7	22,5	11,0	33,5	19,3	9,0	28,3	14,7	8,4	23,1
Etelä-Savo	21,7	5,5	27,2	33,6	6,5	40,1	27,6	6,8	34,4	16,6	8,5	25,1
Pohjois-Savo	27,8	8,1	35,9	32,1	11,6	43,7	23,6	12,3	35,9	10,5	11,7	22,2
Pohjois-Karjala	27,6	2,9	30,5	31,0	8,7	39,7	16,6	6,1	22,7	9,5	4,5	14,0
Keski-Suomi	23,0	4,6	27,6	32,0	12,9	44,9	19,8	16,4	36,2	14,3	5,3	19,6
Etelä-Pohjanmaa	26,9	7,0	33,9	27,6	12,7	40,3	19,6	11,7	31,3	11,5	11,0	22,5
Pohjanmaa	25,2	10,0	35,2	32,9	7,2	40,1	17,5	11,2	28,7	13,6	10,0	23,6
Keski-Pohjanmaa	20,6	6,3	26,9	36,6	8,8	45,4	29,0	11,9	40,9	16,2	12,2	28,4
Pohjois-Pohjanmaa	20,7	6,4	27,1	34,4	11,9	46,3	20,5	11,4	31,9	16,4	6,9	23,3
Kainuu	25,4	7,9	33,3	25,0	8,0	33,0	16,0	9,4	25,4	13,2	8,3	21,5
Lappi	26,1	11,4	37,5	36,1	8,1	44,2	18,5	10,4	28,9	11,9	7,4	19,3
Itä-Uusimaa	32,3	11,2	43,5	34,4	8,3	42,7	16,5	11,2	27,7	17,3	12,7	30,0

	KULKUVÄLINE, EI AUTO			HARRASTUSVÄLINEET			KOTIMAAN LOMA			ULKOMAAN LOMA		
	kyllä	ehkä	yht	kyllä	ehkä	yht	kyllä	ehkä	yht	kyllä	ehkä	yht
Koko maa	5,7	3,7	9,4	12,5	5,4	17,9	39,9	13,6	53,5	27,0	13,5	40,5
Uusimaa	6,2	4,7	10,9	14,8	6,7	21,5	43,3	13,3	56,6	36,1	15,8	51,9
Varsinais-Suomi	5,8	4,0	9,8	10,0	5,1	15,1	33,5	16,8	50,3	22,7	17,0	39,7
Satakunta	5,8	4,5	10,3	12,2	2,9	15,1	35,3	14,9	50,2	24,9	13,7	38,6
Kanta-Häme	7,1	3,4	10,5	9,0	2,8	11,8	38,8	12,5	51,3	27,6	12,9	40,5
Pirkanmaa	4,1	3,1	7,2	10,1	5,3	15,4	38,8	12,0	50,8	27,7	13,0	40,7
Päijät-Häme	4,3	2,7	7,0	10,4	3,2	13,6	40,3	14,6	54,9	23,8	15,7	39,5
Kymenlaakso	6,2	3,0	9,2	14,0	1,7	15,7	33,1	7,4	40,5	35,8	10,6	46,4
Etelä-Karjala	5,3	4,3	9,6	11,4	4,0	15,4	39,0	11,9	50,9	26,1	13,5	39,6
Etelä-Savo	4,7	0,9	5,6	11,3	5,1	16,4	33,6	10,2	43,8	22,4	17,6	40,0
Pohjois-Savo	8,0	4,4	12,4	13,2	4,1	17,3	46,0	11,4	57,4	28,1	12,2	40,3
Pohjois-Karjala	4,6	2,3	6,9	8,5	2,6	11,1	40,4	16,9	57,3	18,1	9,5	27,6
Keski-Suomi	5,7	2,0	7,7	14,0	8,4	22,4	38,1	16,3	54,4	23,3	12,0	35,3
Etelä-Pohjanmaa	6,3	1,9	8,2	13,2	5,7	18,9	32,4	12,6	45,0	13,0	13,4	26,4
Pohjanmaa	4,8	3,1	7,9	10,7	5,1	15,8	35,9	15,3	51,2	21,0	11,7	32,7
Keski-Pohjanmaa	4,3	7,3	11,6	19,0	12,2	31,2	45,4	15,4	60,8	20,3	3,2	23,5
Pohjois-Pohjanmaa	6,5	4,3	10,8	14,6	6,6	21,2	46,6	12,0	58,6	23,8	9,1	32,9
Kainuu	3,0	4,2	7,2	11,7	4,0	15,7	45,2	12,8	58,0	15,9	2,9	18,8
Lappi	5,3	1,3	6,6	12,6	5,2	17,8	47,7	18,6	66,3	17,2	9,1	26,3
Itä-Uusimaa	3,7	5,9	9,6	7,7	4,8	12,5	29,6	10,5	40,1	24,0	16,6	40,6

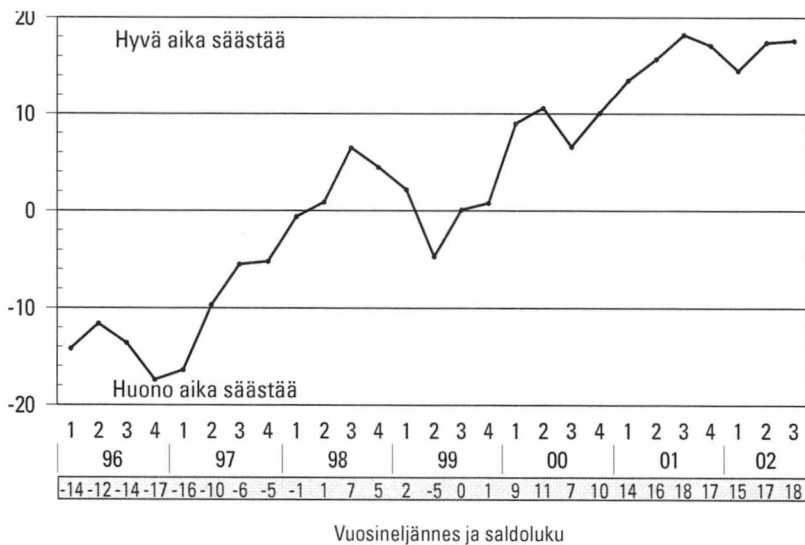
Itä-Uudenmaan, Kainuun, Keski-Pohjanmaan ja erityisesti Ahvenanmaan luvut eivät ole haastattelujen pienen määrän takia yhtä luotettavia kuin muiden maakuntien luvut. Ahvenanmaan lukuja ei esitetä niiden suuren satunnaisvaihtelun vuoksi.

12. Millainen ajankohta on

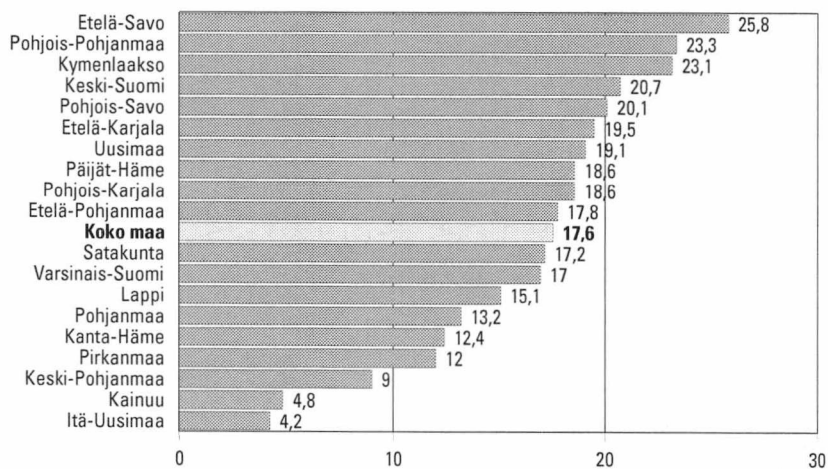
Säästämisen kannalta

Saldolukuna mittausajankohdasta toiseen

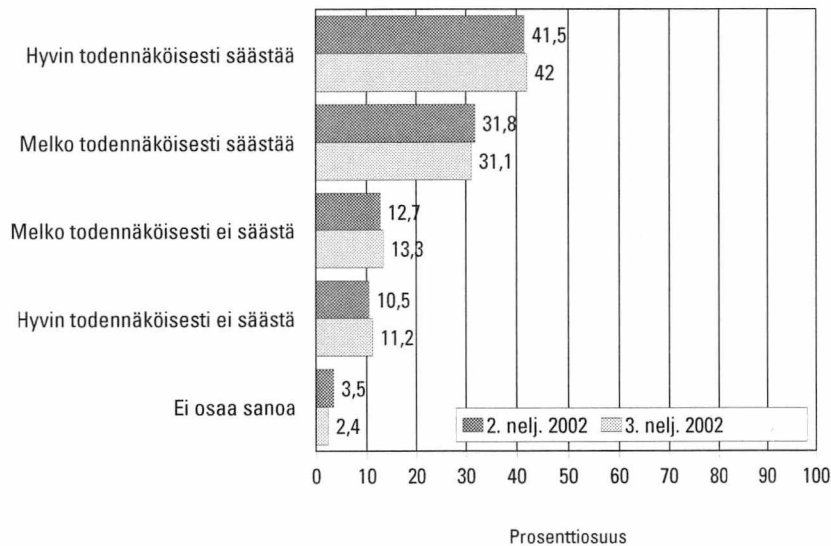
Saldoluvut maakunnittain, 3. neljännes 2002

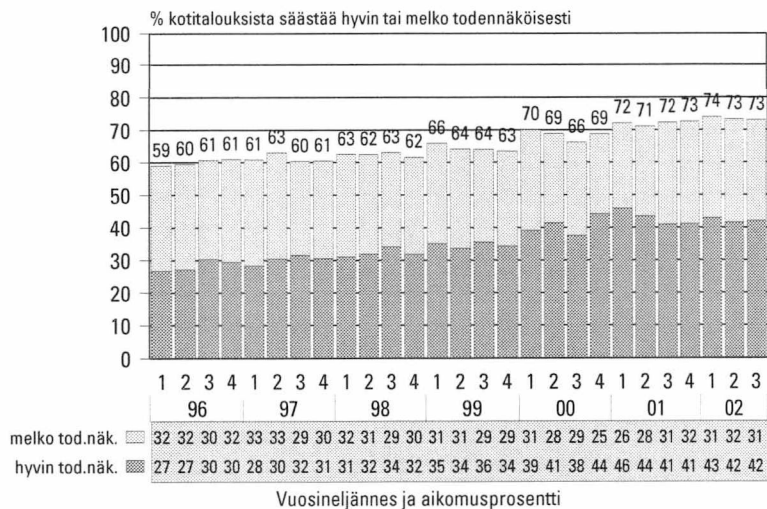
Itä-Uudenmaan, Kainuun, Keski-Pohjanmaan ja erityisesti Ahvenanmaan luvut eivät ole haastattelujen pienen määrän takia yhtä luotettavia kuin muiden maakuntien luvut. Ahvenanmaan lukuja ei esitetä niiden suuren satunnaisvaihtelun vuoksi.

13. Kuinka todennäköisesti talous säästää

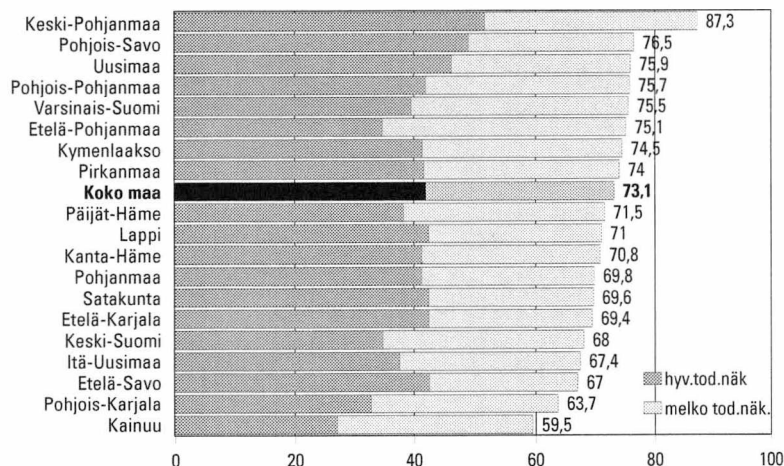
Seuraavien 12 kuukauden aikana

Säästämisaikomus ajankohdasta toiseen

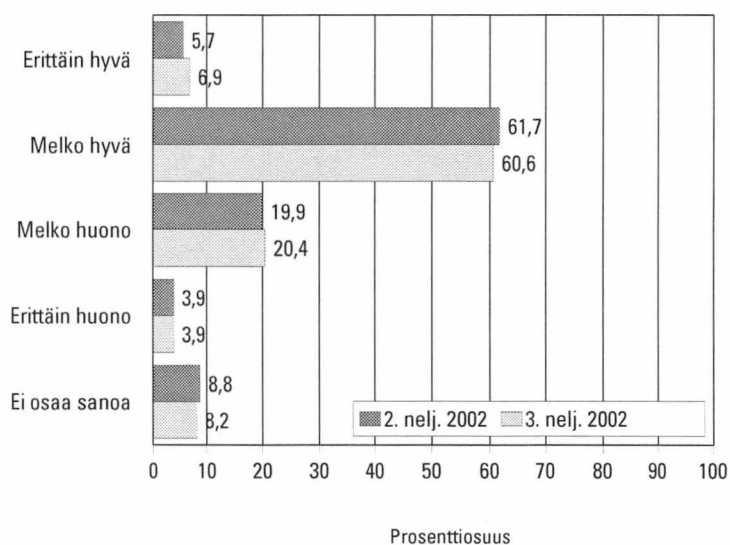
Säästämisaikomukset maakunnittain, 3. neljännes 2002

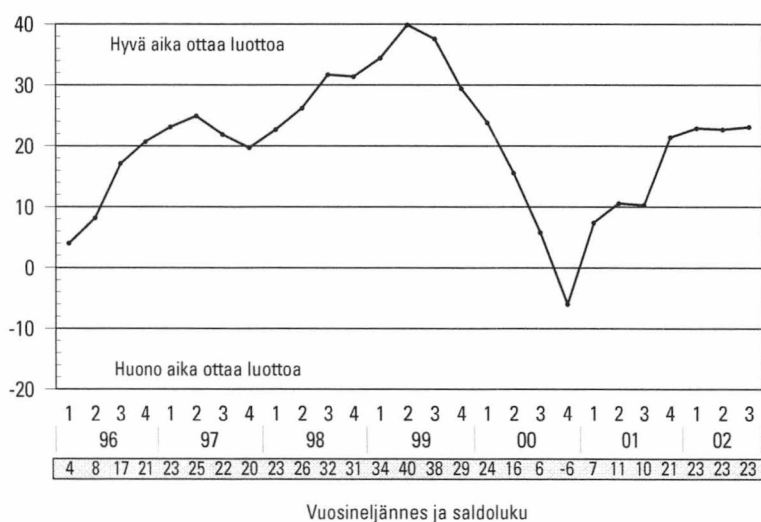
Itä-Uudenmaan, Kainuun, Keski-Pohjanmaan ja erityisesti Ahvenanmaan luvut eivät ole haastattelujen pienen määrän takia yhtä luotettavia kuin muiden maakuntien luvut. Ahvenanmaan lukuja ei esitetä niiden suuren satunnaisvaihtelun vuoksi.

14. Millainen ajankohta on

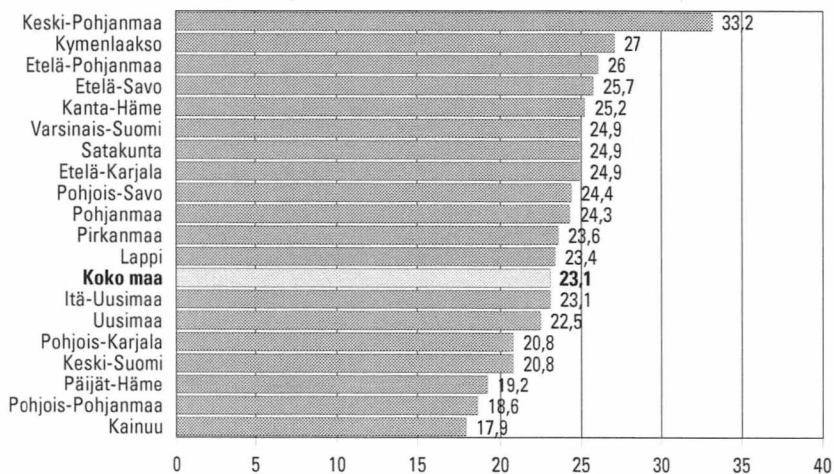
Luotonoton kannalta

Saldolukuna mittausajankohdasta toiseen

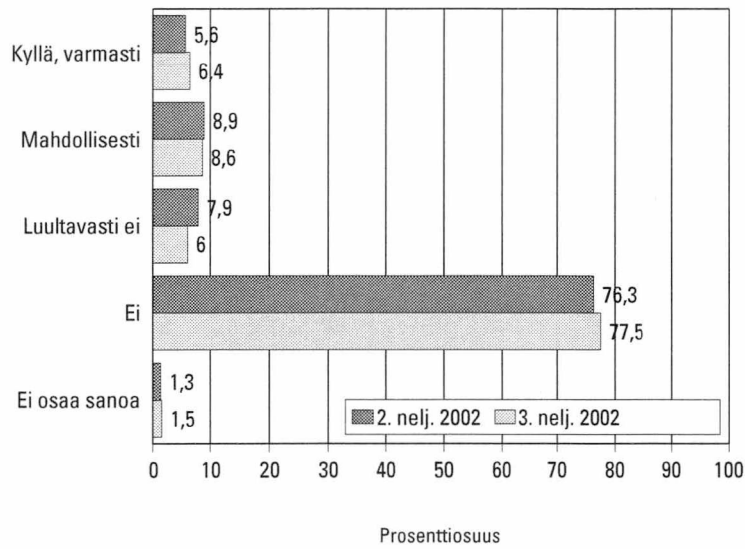
Saldoluvut maakunnittain, 3. neljännes 2002

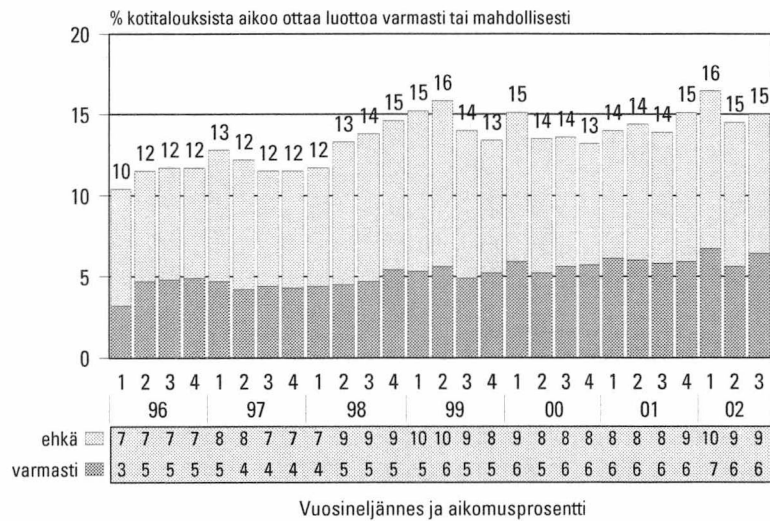
Itä-Uudenmaan, Kainuun, Keski-Pohjanmaan ja erityisesti Ahvenanmaan luvut eivät ole haastattelujen pienen määrän takia yhtä luotettavia kuin muiden maakuntien luvut. Ahvenanmaan lukuja ei esitetä niiden suuren satunnaisvaihtelun vuoksi.

15. Aikooko talous ottaa luottoa

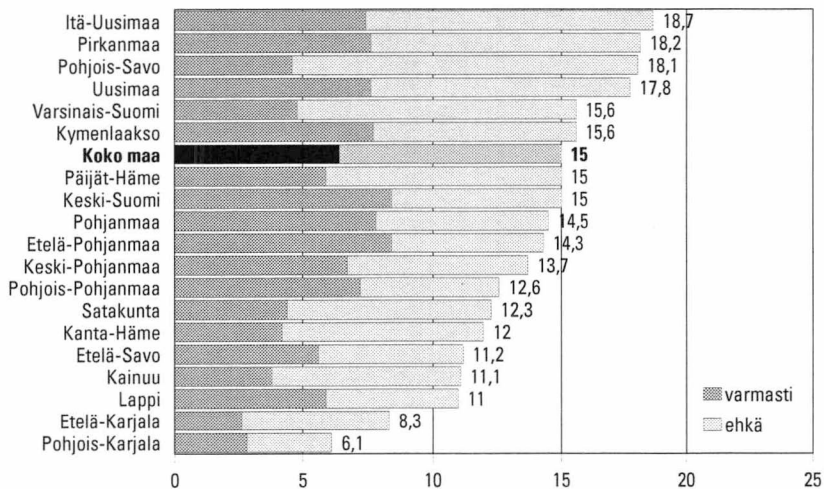
Seuraavien 12 kuukauden aikana

Luoton ottoaikomus ajankohdasta toiseen

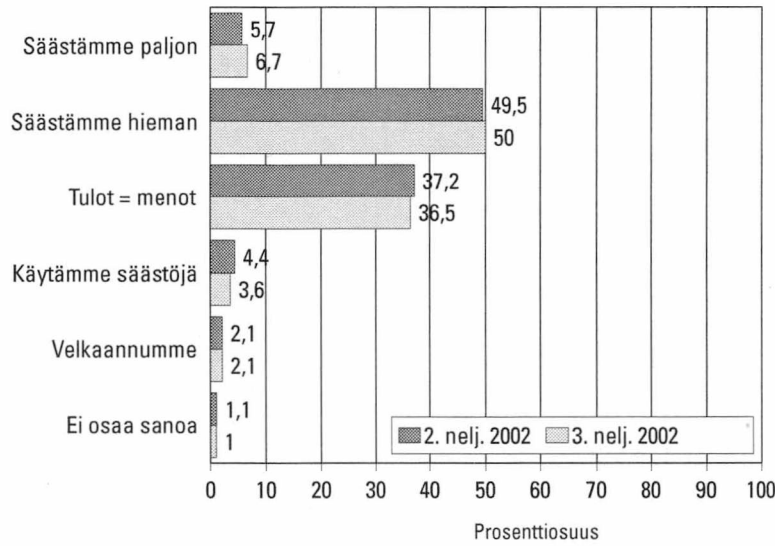
Luoton ottoaikomukset maakunnittain, 3. neljännes 2002

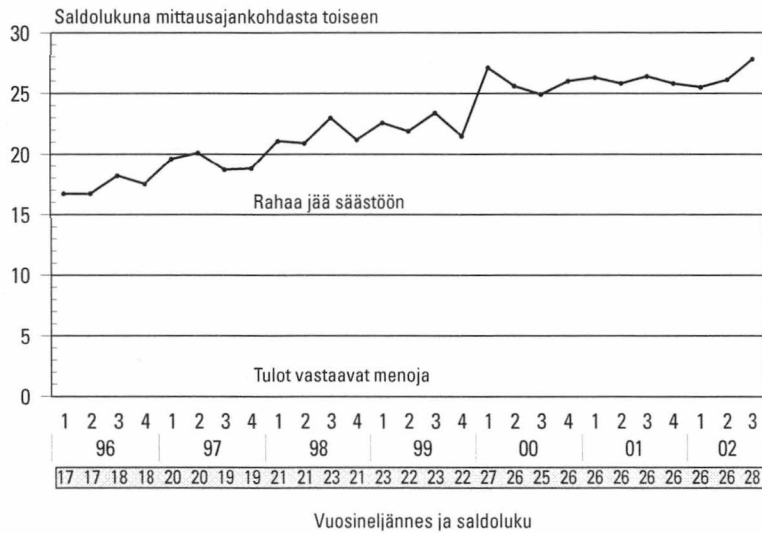
Itä-Uudenmaan, Kainuun, Keski-Pohjanmaan ja erityisesti Ahvenanmaan luvut eivät ole haastattelujen pienen määrän takia yhtä luotettavia kuin muiden maakuntien luvut. Ahvenanmaan lukuja ei esitetä niiden suuren satunnaisvaihtelun vuoksi.

16. Kotitalouden rahatilanne

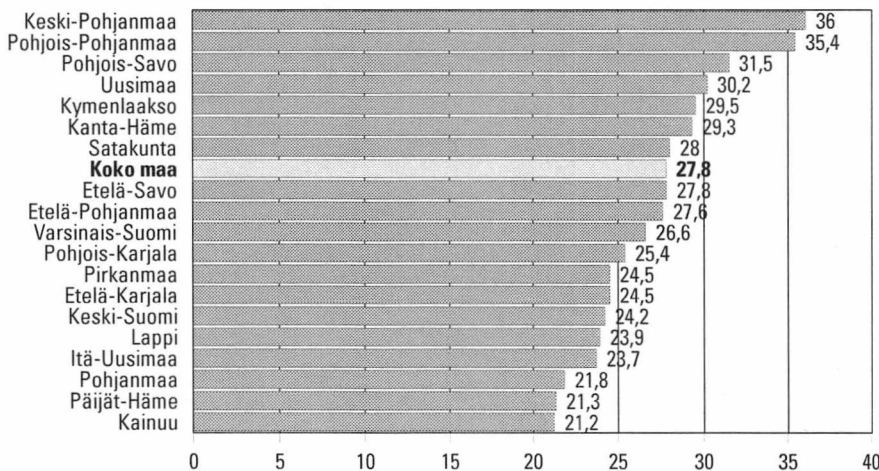
Mikä on nykyinen rahatilanteenne?

Saldolukuna mittausajankohdasta toiseen

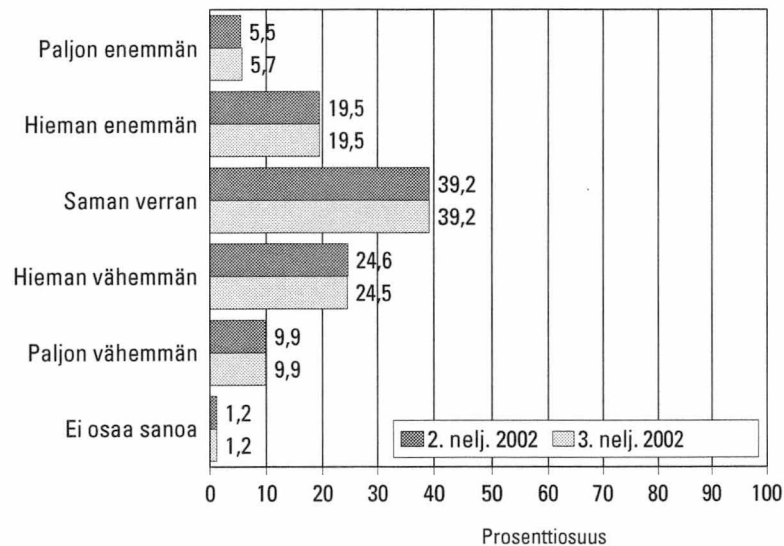
Saldoluvut maakunnittain, 3. neljännes 2002

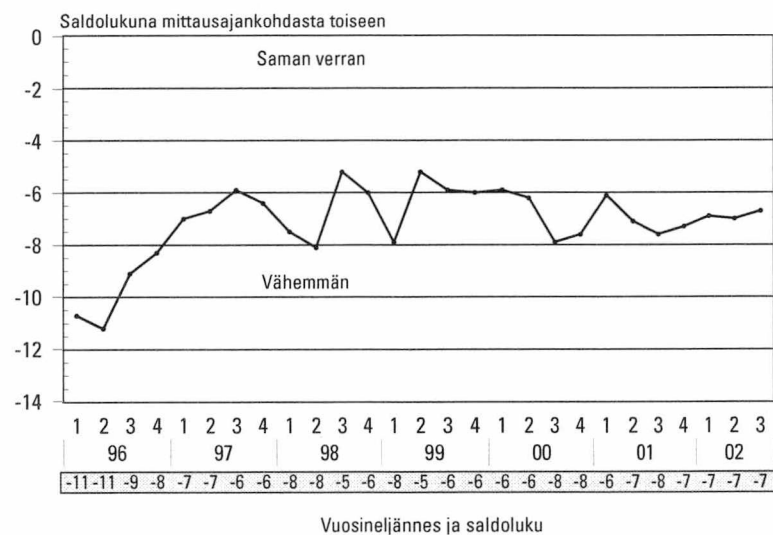
Itä-Uudenmaan, Kainuun, Keski-Pohjanmaan ja erityisesti Ahvenanmaan luvut eivät ole haastattelujen pienen määrän takia yhtä luotettavia kuin muiden maakuntien luvut. Ahvenanmaan lukuja ei esitetä niiden suuren satunnaisuutensa vuoksi.

17. Rahankäyttö kestotavaroihin

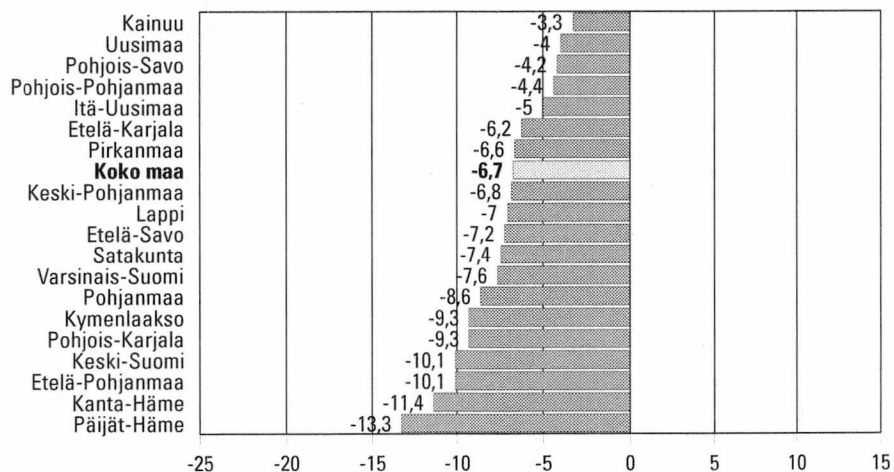
Paljonko rahaa käytätte kestotavaroihin seuraavien 12 kk aikana verrattuna edellisiin 12 kk?

Saldolukuna mittausajankohdasta toiseen

Saldoluvut maakunnittain, 3. neljännes 2002

Itä-Uudenmaan, Kainuun, Keski-Pohjanmaan ja erityisesti Ahvenanmaan luvut eivät ole haastattelujen pienen määrän takia yhtä luotettavia kuin muiden maakuntien luvut. Ahvenanmaan lukuja ei esitetä niiden suuren satunnaisvaihtelun vuoksi.

Postitus

2 lk kirje

PMM
Sopimus
00022/1

SVT Suomen virallinen tilasto
Finlands officiella statistik
Official Statistics of Finland

Tulot ja kulutus 2002:26
Inkomst och konsumtion
Income and Consumption

Lisätietoja – Förfrågningar – Inquiries:

Pellervo Marja-aho
(09) 1734 3349

Vastaava tilastojohtaja – Ansvarig statistikdirektör –
Director in charge:

Ari Tyrkkö

Tilastokeskus järjestää kurssin

Asuminen ja rakentaminen tilastojen valossa 12.11.2002

Kurssilla kerrotaan, miten tilastot voivat olla hyödyksi seurattaessa rakennus- ja asun-
totuotantoa, rakentamisen ja asumisen kustannuksia ja hintoja, kuluttajien asuntojen
osto- ja korjausaikeita sekä suomalaisia asuinoloja. Lisäksi esitellään kansainvälistä
vertailutietoa asumisesta.

Kurssi sopii rakentamisen ja asumisen suunnittelun, kehittämisen ja tutkimuksen parissa
työskenteleville.

Kurssin hintaan 250 euroa (+ alv 22 %) sisältyy kurssimateriaali, kahvit sekä lounas.

Ilmoittautumiset ja tiedustelut:

koulutus@tilastokeskus.fi, puhelin (09) 1734 3681, www.tilastokeskus.fi/koulutus